

KIRKEGÅRDEN

Oktober 2012

32. årgang

5

HTF finder altid en løsning

Vores store produktprogram sikrer altid den rigtige løsning til den rigtige pris. Ring til Danmarks største leverandør af køretøjer til kirkegårde, både når det gælder salg, service og reservedele.

MINILAST - en HTF klassiker

Minilast er et sikkert og stabilt produkt, som med de mange udbygningsmuligheder kan bruges til mange forskellige opgaver. Fås med enten el, benzin eller diesel motor.

EVO - nyt tiltag fra HTF

48V el motor som udnytter batterierne optimalt. Evo bærer op til 1400 kg nyttelast og har en rækkevidde på op til 100 km på én opladning.

NYHED

Stort udvalg - Transporter - Løvsuger - Redskabsbærer Ring og forhør!

Løvsuger MK6

Superstærk løvsuger løsning, også når pladsen bliver trang. Top effektivt filtersystem sikrer et godt og sundt arbejdsmiljø.

Farmertruck

En robust og stærk maskine. 500 kg nyttelast. Hastighed ca. 15 km/t. El eller benzin motor.

Landsdækkende salg og service

Ring efter uforpligtende konsulentbesøg eller kontakt en af vore salgskonsulenter for rådgivning.

Fyn/Sjælland: Christian Nissen: 40 34 54 66

Jylland: Josef Hart: 20 92 97 10

HTF A/S
Virkelyst 66
Gjellerup
DK-7400 Herning

www.htf-as.dk
Phone +45 97 11 64 66
Fax +45 97 11 90 54
htf@htf-as.dk

INDHOLD

s. 04	FDK's og DKL's årsmøde 2012
s. 10	Den elektroniske dødsanmeldelse
s. 12	År 2 med nyt regnskabssystem for kirker og kirkegårde
s. 14	Fælleskrematoriet i Ringsted
s. 16	Blomstrende og billige gravsteder
s. 18	Flere valgmuligheder gav færre begravelser i fællesplæne
s. 20	Hvordan ser en kirkegård ud på den anden side af jorden?
s. 26	På Herrens Mark
s. 28	Svend Hansens fantastiske rhododendronpark
s. 36	Profil – Anders Grube
s. 40	”En god staude til kirkegården” – Bergenia
s. 44	Kort nyt
s. 46	Kalender

FORSIDE

Mange af Acer-slægtens repræsentanter byder på nogle helt fantastiske høstfarver. Afhængigt af arten, kan størrelsen variere fra små buske til store træer. Løvfaldet sker forholdsvis tidligt, hvilket er meget driftsvenligt, når træerne står i et område, hvor gravstederne skal grandækkes. Foto: Lene Halkjær Jensen.

REDAKTION

Redaktør:

Lene Halkjær Jensen,
Humblebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142
E-mail: lene.bladet@mail.dk

Redaktion:

Jens Zorn Thorsen,
Vejle Kirker og Kirkegårde
E-mail: jeztho@gmail.com

Tommy Christensen,
Svendborg Kirkegårde og Krematorium
E-mail: tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Jens Dejgaard Jensen,
Silkeborg Kirkegårde og Krematorium
Tlf. 2393 9300
E-mail: jdj@hvejsel.eu

Jørn Skov
Tønder Kirkegård
E-mail: tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Asger Christensen,
Hørsholm Kirkegård
E-mail: asger@hoersholmkirkegaard.dk

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 – Fax 4586 4157
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Layout og tryk:

Jello ApS
Tlf. 3145 0050
E-mail: da@jello.dk

Redaktionelt stof og annoncer til 'KIRKEGÅRDEN' nr. 6, 2012 sendes til lene.bladet@mail.dk senest d. 10. november 2012
Artiklernes indhold er ikke nødvendigvis et udtryk for Redaktionens, FDK's eller DKL's holdning.

FDK'S OG DKL'S ÅRSMØDE 2012

Tekst: KIRKEGÅRDEN's redaktion

Foto: Jørn Skov, Jens Zorn Thorsen og Vagn Andersen

Årsmødet 2012 i Kolding og havde en rigtig flot tilslutning med 120 deltagere. Programmet var udvidet med en udstilling af maskiner, planter og meget andet.

Mandagens program blev indledt med udstillingen og generalforsamlingen i DKL. Udstillingen kan man se mere om andetsteds i bladet.

Generalforsamling i DKL

Generalforsamlingen bar præg af de store strukturændringer på krematorieområdet, som fremover består af kun 19 forvaltninger, heraf 2 store: Ringsted og København. Det blev vedtaget at bestyrelsen indskrænkes til 4 medlemmer. Sekretariatsopgaverne varetages fremover af bestyrelsen. Kontingentet blev differentieret, således at medlemmerne max. betaler 35.000,- i årligt kontingent. Konsulent Ernst Jensen har ønsket at stoppe ved årets udgang – indtil videre sker der ikke nogen nyansættelse i DKL's regi.

DKL's bestyrelse består nu af formand Allan Vest (Hjørring), Tom Olsen (Ringsted), Tommy Christensen (Svendborg) og Erik Bach (Århus).

Krematoriedrift med filterinstallationer

Konsulent Søren Jepsen fra ingeniørfirmaet Balslev gennemgik rækken af Danske krematorier med hensyn til affaldshåndtering og varmegenvinding. Der blev nævnt 4 aktører man kan entrere med, når der er tale om filteraffald fra krematorierne; nemlig Smoka, Motas, Mokana og Stena. Egentlige sammenligninger med hensyn til service og pris vil først blive interessante og givtige når filterdriften rigtig kører. At de nystallerede filtre fungerer efter hensigten har man allerede nu konstateret, altså en gevinst før miljøet.

Hvor det har været muligt har krematorierne indgået aftaler med fjernvarmeleverandører for at komme af med overskudsvarme. Hvor det ikke har været muligt, opvarmer man eget hus og lukker overskuddet ud til fuglene. Men alle forvaltninger har løst problematikken på fornuftig vis, og

Fælleskrematoriet i Kolding blev taget i brug i 1999 og har ca. 1.800 brændinger pr. år.

En af de cyklende gartnere på Kolding Søndre Kirkegård.

mange med økonomisk gevinst. DKL vil følge op på økonomien omkring filterdrift når man får lidt flere erfaringer.

Sikkerheden på de danske krematorier var et andet emne Søren Jepsen kom omkring; et emne der gav lidt god debat. Generelt var der stor enighed om at krematoriebranchen i Danmark er rigtig god til det der med sikkerhed og etik på arbejdspladsen. Tom Olsen orienterede om og viste fine billeder fra det meget spændende krematoriebyggeri i Ringsted, et helt unikt og udfordrende projekt, som man kan læse mere om andetsteds i bladet.

Træer og sikkerhed

Hvordan kan sikkerheden forvaltes, når vi samtidig gerne vil bevare de værdier, der ligger i at have store træer og gamle gravmonumenter på kirkegårdene?

Simon Skov fra Skov og Landskab gennemgik en række forhold omkring årsagerne til og vurderingen af, hvornår et træ kan kaldes et risiko træ. Et risiko træ defineres som "Et træ med en forudsigelig risiko for at vælte/knække med fare for personer eller værdier".

Årsagen til den øgede fokus, skal findes i flere tragiske ulykker, hvor en tilfældigt forbigående er blevet dræbt af et væltende træ.

Årsagen til at et træ nedbrydes, så det bliver til en risiko, skal findes i flere forhold. Der er en række svampe, der nedbryder træernes ved. Svampens mulighed for at svække træerne, afgøres af en lang række faktorer; såsom træernes alder, overjordiske skader på træerne og beskadigelser af

rodsystemet. Her er det især kritisk, når der graves for tæt på stammen. Dels giver det adgang for svampeangreb og undersøgelser har vist, at en beskadiget støtterod ikke vokser ud igen. Træets stabilitet vil derfor være forringet for altid, hvis de kraftige stabiliserende rødder beskadiges.

Det er indehaveren af træerne, der har ansvaret for de skader et væltet/ knækket træ kan medføre. Dermed er det også træejeren der har ansvaret for at føre tilsyn med træerne og forudse eventuelle risici. Disse tilsyn bør foretages med 3 - 5 års interval og det er vigtigt, at tilsynet efterfølgende kan dokumenteres.

I vurderingen af, om træejeren har udvist en rimelig indsats for at sikre sig mod skader, vurderes træerne ud fra en række forhold, så som tilgængelighed for publikum, træets alder, stabilitet, voksested, tidligere knæk og fald.

Boris Koppel, Driftsplanlægger, Københavns Kirkegårde redegjorde for det svenske arbejde med at udvikle procedurer og instrukser for kontrol og opsætning af gravsten. Med baggrund i en dødsulykke tidligere på året, hvor et barn blev dræbt af en væltende gravsten, er der lavet nye krav for opsætning af gravsten og der er udviklet en simpel metode, hvorpå gamle gravstens stabilitet kan testes. Der er ligeledes beskrevet procedurer for hvor tit forskellige typer/ størrelser af gravsten skal kontrolleres.

Der findes ikke tilsvarende procedurer i Danmark, og selv om kirkegårdenes vedtægter placerer ansvaret for gravstenen hos gravstedsejeren, har kirkegårdene pligt til at sørge for, at både kirkegårdens ansatte og entreprenører udefra, kan færdes sikkert på gravsteder og andre arealer.

For at begrænse bilkørslen inde på kirkegården, står der trækvogne på parkeringspladsen.

”Hvis du forstår hvad jeg mener”

var overskriften på mandagens sidste indlæg, der blev leveret af Trine Gregorius. Emnet var kommunikation og det blev belyst med mange underholdende eksempler. Vi kommunikerer ikke altid tydeligt og hver faggruppe har sit eget ”fag-swahili”, der skal oversættes for andre modtagere. Ofte går det dog galt, når vi kommunikerer til mennesker, vi føler os på linje med: Vi forventer at de forstår sproget og budskabet og er derfor ikke altid opmærksomme på at kommunikere klart. Der er 3 gyldne regler for en vellykket kommunikation:

- Hvem skal vide noget (Hvad er modtagerens forudsætninger for at forstå budskabet rigtigt)
- Hvad skal de vide
- Hvorfor skal de vide det

Man skal derfor være bevidst om, at al kommunikation handler om modtagerens betingelser.

På nogle områder er der dog en fælles opfattelse af, hvad de udsendte signaler betyder: Når man f.eks. ser blinkende forlygter i bakspejlet, mens man tøffer af sted i overhalings-sporet på motorvejen, er der nok ikke mange, der opfatter det som et ønske om en god jul og et godt nytår.

FDK's generalforsamling

var starten på tirsdagens program og blev afviklet med Jens Zorn Thorsen som ordstyrer.

Bestyrelsens beretning v. formand Klaus Frederiksen

Overenskomst 2013: Det venter svære forhandlinger, men FDK vil igen forsøge at forhandle om en tildeling af lokal-lønsmidler, der kan bruges til at hæve lønrammen for nogle af de stillinger, der endnu ligger for lavt. GIAS rulles ud i

disse dage. På nogle områder er systemet ikke optimalt, men FDK arbejder videre med få ændret de ting, der volder problemer. Samarbejdet mellem FDK og DKL om udgivelsen af Tidsskriftet Kirkegården er forlænget til 2014.

Klaus Frederiksen opfordrede til at støtte op om det nordiske samarbejde, bl.a. ved at deltage i Nordisk kongres, som afholdes i Oslo i 2013.

FDK har i det forløbne år bistået ved flere personalesager, som dog er blevet løst med et tilfredsstillende resultat. Flere kirkegårdsledere påtager sig et ekstra ansvar i disse år, gennem et samarbejde med mindre kirkegårde og/ eller kirkekasser. Hvis samarbejdet alene drejer sig om overtagelse af kirkeregnskaber, er det udenfor kirkegårdslederens kerneområde og honoraret kan aftales direkte med provstiuudvalget. Hvis det drejer sig om et samarbejde med andre kirkegårde, skal tillægget forhandles med Ministeriet for ligestilling og kirke. I begge tilfælde anbefales det, at man tager kontakt til FDK inden forhandlingerne sættes i gang.

Øvrige beretninger

Tidsskriftet Kirkegården: Bladet er vokset i sideantal takket være de mange gode indlæg fra læserne. Redaktionen sætter stor pris på opbakningen og opfordrede forsamlingen til fortsat at indsende indlæg om stort og småt. Indtægterne fra annoncører og abonnenter dækker fortsat udgiften til at producere et trykt blad.

Efteruddannelse og kursusvirksomhed: FDK vil fortsat afholde leder-, MUS og administrationskurser, men udbuddet skal tilpasses efterspørgslen.

En grøn og frodig afdeling på Søndre Kirkegård.

Turudvalget/ Nordisk Kongres: Forårets planlagte studietur til Tyskland og Holland måtte desværre aflyses p.g.a. for få tilmeldinger. I september 2013 arrangeres en tur i forbindelse med Nordisk Kongres i Oslo. I tilknytning hertil afvikles årsmødet i en forkortet udgave i Ringsted. FDK's bestyrelse har besluttet at en del af foreningens overskud skal tilbage til medlemmerne i form af en medlemsrabat på turen til Nordisk Kongres.

Partner Landskab: FDK er med til at arrangere Kirkegårdskonferencen. FDK's andel af overskuddet bliver brugt til at støtte forskningsprojekter i Partner Landskab samarbejdet. På Skov og Landskabs hjemmeside http://sl.life.ku.dk/erhverv_og_myndigheder/erhvervssamarbejde/partnerlandskab.aspx, kan man se, hvilke projekter FDK aktuelt er involveret i.

Budget og regnskab

Henning Lektonen fremlagde FDK's regnskab for 2011 og budget for 2013. Begge dele blev godkendt.

Valg

Henning Lektonen blev genvalgt som kasserer. Odin Møller modtog ikke genvalg til bestyrelsen. I stedet blev suppleant John Hintze valgt ind. Trine Klink Raunkjær blev genvalgt. Jesper Søbjerg Larsen blev genvalgt som bestyrelsessuppleant. Som ny suppleant valgtes Rikke Nørulf. Dick Kreinøe blev genvalgt som revisor. Henning Hansen blev genvalgt som revisorsuppleant.

Årsmødet 2014 afvikles som normalt og vil blive afholdt på Fyn.

Kostprisberegning – Hvordan har det udviklet sig?

Klaus Kern-Jespersen, Kontorchef i Ministeriet for Ligestilling og Kirke: En forventning om et stigende antal døde de kommende år, skulle medvirke til at skabe et bedre driftsgrundlag for kirkegårdene. Følges der samtidig op på arealelementet i kostprisberegningerne, styrkes takstberegningsgrundlaget yderligere og priserne på kirkegårdenes ydelser vil hermed i højere grad stemme overens med kirkegårdenes faktiske udgifter, og dermed er der udsigt til en bedre økonomi for kirkegårdene. Kirkegårdenes priser skal ikke nødvendigvis være 100 % ens indenfor provstiet. De skal være ensartede. Og de kan tilpasses over nogle år. Men det er vigtigt at kunderne orienteres om prisstigningerne med information.

Men der er også forandringer på vej. Bl.a. foregår et stigende antal begravelser uden præstens medvirken. Der sælges flere af de mindre urnegrave end kistegrave og dermed udvides kirkegårdenes ubenyttede rådighedsarealer gradvist. Spørgsmålet om helt eller delvist at tage arealer ud af drift trænger sig derfor på.

Der er på landsplan søgt om lige under 2.000 tilladelser til askespredning over havet, hvilket svarer til ca. hvert 30. dødsfald. Tendensen kan blive en joker i kirkegårdenes økonomi. Der er fortsat et underskud på kr. 1.043 mia. Heraf er især administrationsomkostningerne en væsentlig udgift, hvorfor alternative løsninger som f.eks. samarbejde mellem menighedsrådenes regnskabsførere kan være en fordel.

Birgit Møller Bach, Kirkegårdsleder, Varde Kirkegårde, har taget pulsen på kirkegårdenes kunderelationer og bl.a. sammenlignet prisniveauet mellem nogle få kirkegårde. Priser

Noget af affaldsjorden fra Søndre Kirkegård er blevet til en udsigtsbakke

Geografisk Have er på 12 ha. og passes af det, der svarer til 9,2 fastansatte. Dertil kommer et svingende antal personer, der ansættes under forskellige sociale tilskudsordninger

på gravstedsydelse er steget en del de seneste år som følge af nyberegning af kostpriserne og indførelse af moms. Prisniveauet er ensartet for et flertal af de undersøgte kirkegårde, og er kun for få kirkegårdes vedkommende markant afvigende. Et klart billede af prisniveauet i Danmark vil tegne sig om kort tid, når ydelseskartotekerne i GIAS er opdaterede med de seneste priser.

Ældre kunder er mest tilbøjelige til at udvise utilfredshed over de stigende priser, da de har en erindring om væsentligt lavere priser for de samme ydelser, hvorimod nye kunder finder priserne rimelige, og derfor får mange nye kunder fortsat kirkegården til at passe gravstederne. Kirkegården kan være bedre til at sælge prisen og skal leve op til aftalerne ved at levere en tilfredsstillende ydelse. Private udbydere trænger sig på og kan blive en konkurrent, men udgør indtil videre ingen alvorlig risiko. Men det er først i Danmark, at private udbydere har passet kirkegården, som det f.eks. er tilfældet i dag i Sverige og Tyskland.

Der er større erhvervs- og fornyelsessøgning til gravsteder i fællesanlæg med 10 års fredningstid. Kirkegårdens udfordring, med pasningen af de ledige begravelsesarealer, er at finde en passende og tilfredsstillende plejestandard, som ikke skræmmer kunderne væk, og samtidig udnytte arealerne med nye naturprægede begravelsesformer, der er mindre omkostningskrævende. En fornyelse som kræver tilvænning af både plejepersonalet og befolkningen.

Igen kan information gennem borgermøder og temadage bidrage positivt til udbredelsen af de nye tendenser. Fra salen var der efterfølgende en ivrig debat om det i frem-

tiden bliver acceptabelt med et lavere plejeniveau på hele eller dele af kirkegården. Kirkeministeriet har indtil videre kun modtaget få klager over kirkegårdenes plejestandard.

Der blev også stillet spørgsmål ved definitionen af brugsretten, som retten over et sted til en urne eller kiste og ikke retten til et bestemt antal kvadratmeter. Det er ikke anført i loven, hvor stort et gravsted skal være.

Årsmødets ekskursion

Startede med et kort besøg på Fælleskrematoriet i Kolding. Derefter gik turen til Geografisk Have, hvor der var rundvisning og frokost. Ekskursionen blev afsluttet med et besøg på Kolding Søndre kirkegård. En stor tak til Marie Vedel-Rieper for et flot arrangement.

Afslutningsmiddagen

blev atter engang indledt med en tale af departementschef Henrik Nepper-Christensen, der kunne konstatere, at det ikke går lige så hurtigt med udskiftningen i FDK's og DKL's rækker, som med udskiftningen af kirkeministre... Henrik Nepper-Christensen fortalte derefter om nogle af de opgaver, der præger - og har præget - arbejdet i Ministeriet for ligestilling og kirke. Det nye vielsesritual for personer af samme køn, er blevet indført. Det har taget megen tid og været årsag til mange bekymringer om hvorvidt, det ville splitte folkekirken.

Siden 1849, er der 4 gange blevet nedsat udvalg, der skal drøfte folkekirkens forfatning – uden at der er sket noget som helst. Der skal nu nedsættes en ny kirkekommission, der får 1½ år til at fremkomme med et forslag til en ny forfatning.

De blomstrende afdelinger i Geografisk Have, som f.eks. Dahliahaven, er dyre i drift – men er en langt større publikumsmagnet end de store grønne anlæg.

Et af de andre områder, der arbejdes med i øjeblikket, er kirkelukninger: Hvad skal der ske med de lukkede kirker og de kirkegårde, der evt. måtte ligge i tilknytning hertil. For kirkegårdenes vedkommende arbejdes der med 4 kategorier:

- De umistelige kirkegårde
- De bevaringsværdige kirkegårde
- De mindre bevaringsværdige kirkegårde
- De kirkegårde, der kan undværes

Der skal nedsættes et råd, som skal definere, hvilke kriterier der skal være gældende, for at en lukningstruet kirkegård bliver placeret i en af de førnævnte kategorier.

GIAS - Brugen af programmet og dets udfordringer

Torben Stærgaard og Elisabeth Gram Jeppesen fra IT-kontoret, ministeriet for ligestilling og kirke, samt Jens Zorn Thorsen, Vejle kirkegårde og Frank Hansen, Brandsoft EG A/S, præsenterede baggrunden og funktionerne i GIAS (GravstedsIndberetning og AftaleSystem). Det er på nuværende tidspunkt muligt, at indberette tilbud via GIAS eller f.eks. Brandsoftsystemet. Forudsætningen for at kunne sammensætte et tilbud, er at varekataloget er sammensat og varenumrene er tildelt priser som er godkendt af provstiudvalget. Varekataloget oprettes særskilt for hver kirkegård. S sammensætningen af kirkegårdens varekatalog og tilhørende priser hører under provstiudvalgets ansvar. Efter gennemgangen var der tid til spørgsmål fra salen – og der var mange...

I spørgsmålsrunden blev det bl.a. slået fast, at systemet ikke rummer muligheden for, at man selv indtaster (definerer) starttidspunktet for de aftaler, der oprettes via GIAS. Det vil give problemer i forhold til den almindelige praksis på kirkegårdene - og det gav anledning til stor frustration blandt

årsmødets deltagere, at IT-kontorets repræsentanter ikke ønskede at diskutere denne problemstilling.

Hvilke priser skal indtastes i GIAS?

Selvom priserne for 1-årige aftaler, erhvervspriser m.v., ikke direkte skal bruges i aftaleindberetningen via GIAS, skal de indtastes alligevel. GIAS fungerer også som et system, hvor provstierne kan godkende kirkegårdens takster og det skal være muligt, at udskrive et takstblad for de enkelte kirkegårde via GIAS. Et eksempel på priser, der ikke skal indtastes i GIAS, kunne være prisen for et læs perlesten.

Regulering af priserne i GIAS?

De indtastede priser reguleres hvert år automatisk med prisindekset fra Danmarks Statistik. Når betalingsfristen for en aftale ligger i det kommende kalenderår, vil det kommende års priser automatisk blive brugt. Hvis man allerede nu indtaster priserne for 2013, vil de blive overskrevet ved den automatiske prisregulering, som finder sted sidst på året.

Hvem modtager rateudbetalingen af de indbetalte kapitaler?

Rateudbetalingen rettes mod den enkelte kirkegård. Det er derfor vigtigt, at kirkegårdene administrativt adskilles i de sogne, hvor der er flere kirkegårde knyttet til den samme kirkekasse. Man skal derfor også tjekke, at stamoplysningerne om den enkelte kirkegård er korrekte i GIAS, mht. CVR-nummer osv.

Årsmødet 2012

bød på et spændende program og hyggeligt samvær med mange gode kolleger. Hermed en stor tak til arrangørerne for et godt årsmøde. ■

DEN ELEKTRONISKE DØDSANMELDELSE

af Lene Halkjær Jensen,
lene.bladet@mail.dk

Torben Stærgaard fra IT-kontoret, Ministeriet for Ligestilling og Kirke, præsenterede funktionerne i den elektroniske dødsanmeldelse. Foto: Jørn Skov.

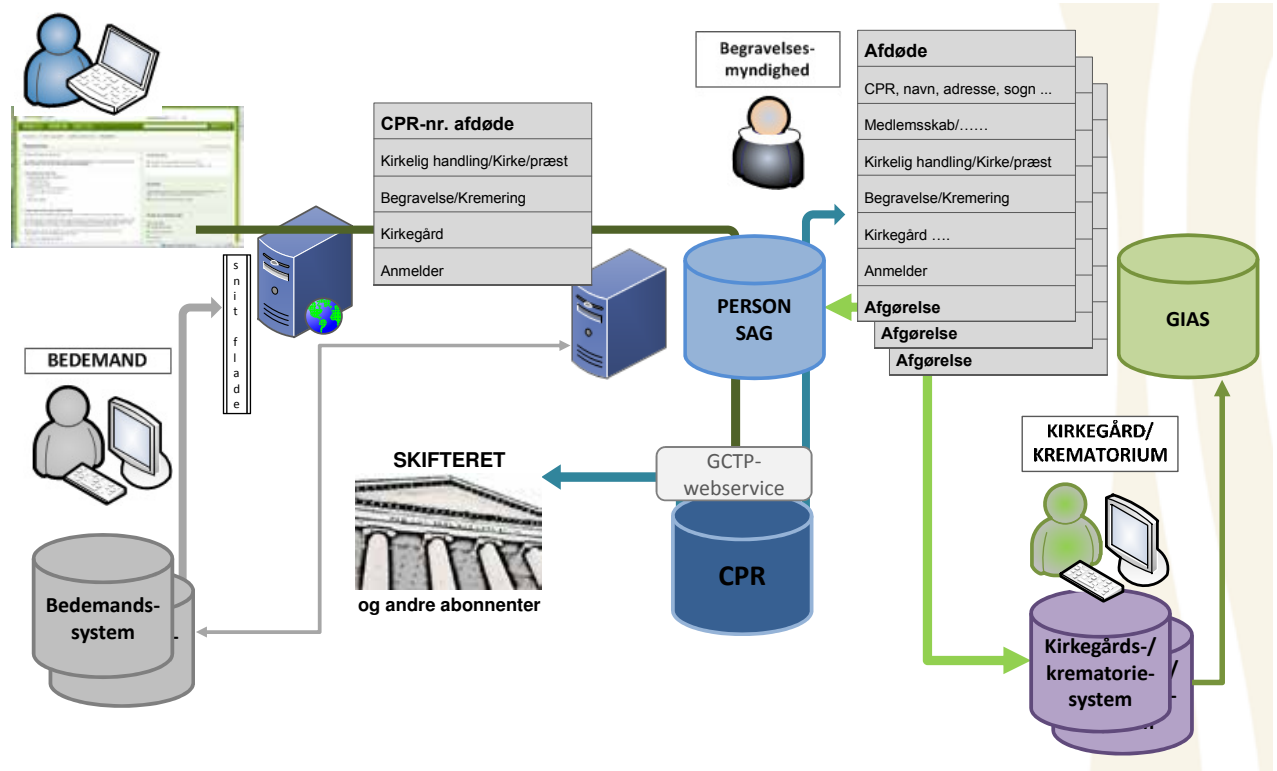
Som et led i digitaliseringsstrategien, skal der "sættes strøm" til dødsanmeldelsen. Formålet er bl.a. at lette sagsgangen mellem anmelder, begravelsesmyndighed og kirkegård/ krematorium.

På FDK's og DKL's årsmøde, præsenterede Torben Stærgaard fra IT-kontoret, Ministeriet for Ligestilling og Kirke,

overvejelserne bag den elektroniske dødsanmeldelse. Ved udgangen af 2014 skal det være muligt, at al kommunikation mellem borgerne og det offentlige kan foregå digitalt. Man regner med, at ca. 80 % af borgerne vil være i stand til at benytte den digitale kommunikation. Normalt sker en digital henvendelse fra en borger til det offentlige, ved at borgeren starter med at identificere sig via sit NemID. Det er i sagens natur ikke muligt for den person, det hele handler om, når det drejer sig om at udfylde en dødsanmeldelse. Løsningen er derfor blevet, at den der udfylder dødsanmeldelsen (og det vil i mere end 99 % af tilfældene være en bedemand) skal identificere sig selv, enten med sit personlige NemID eller med virksomhedens CVR-certifikat. Når den afdødes CPR-nummer indtastes i formularen, hentes de personlige oplysninger automatisk fra CPR-registret og der bliver oprettet en elektronisk sagsmappe på den afdøde. Her kan også indtastes ønske om begravelse eller ligbrænding, samt ønske om kirkegård eller evt. askespredning. Sagsmappen sendes til begravelsesmyndigheden, der skal verificere oplysningerne og træffe afgørelse i sagen. Sagsmappen kan herefter gå videre til kirkegården og/eller krematoriet, hvor dødsanmeldelsens oplysninger automatisk kan overføres til kirkegårdssystemet. Den elektroniske sagsmappe "arkiveres" ikke før alle instanser har afsluttet sagen.

Den elektroniske dødsanmeldelse vil også kunne anvendes af Skifteretten og andre interessenter.

Den elektroniske dødsanmeldelse bliver afprøvet i løbet af efteråret og det er meningen at den skal gå i drift fra den 1. januar 2013. ■

Oversigt over de forskellige instanser, der kommer til at bruge den elektroniske dødsanmeldelse. Fra Torben Stærgeaards præsentation.

AF-EL-TRUCKS

Lad A-Flensborg i Herning løse deres interne transportproblemer

Type EL-P-24

- Træk på bærehjul
- El-hydr. tip af lad
- Servicefrie batterier

Kontakt os for yderligere oplysninger - demonstration uden forbindelse

Ny 48 Volt motor teknologi

Type PM-PARK

- Handy og lille venderadius
- Robust og enkelt opbygget
- Kan også leveres med Honda benzinmotor.

AF

A. FLENSBORG HERNING MASKINFABRIK A/S
MØRUPVEJ 13 7400 Herning
Tlf. 97126300 Fax. 97221283 www.af-truck.dk

ÅR 2 MED NYT REGNSKABSSYSTEM FOR KIRKER OG KIRKEGÅRDE

af Jens Dejgaard Jensen,
jdj@hvejsel.eu

Annie Niebuhr er et kendt ansigt blandt kirkekassernes regnskabsførere, som underviser og konsulent (privatfoto).

Vi har talt med Annie Niebuhr, indehaver af eget regnskabskontor, underviser på AMU-Fyn, konsulent i økonomispørgsmål m.m.

Annie, siden vi talte sammen for et års tid siden, har vi nu aflagt regnskab 2011 i det nye regnskabssystem. Har regnskabssystemet levet op til hensigten om bedre informationsniveau?

- Det mener jeg helt klart. Det er nu muligt at få et klart bilde af, til hvilke formål kirkekassernes penge bliver brugt. Det forudsætter selvfølgelig at drifts- og lønomkostningerne er fordelt korrekt på de forskellige formålskonti. I det gamle system var kirkegårdspersonalets lønninger bogført som 100 % kirkegårdspersonale. Men virkeligheden er jo, at de løser opgaver på kirkegården, ved sognegården, kirken og måske i en præstegårdshave. Det kan vi beskrive med det nye regnskabssystem.

Desuden er statussiden nu med til at give et bedre overblik over en kirkekasses samlede situation.

Men f.eks. i "Menighedsrådenes Blad" er der gang på gang indlæg, hvor frustrerede menighedsrådsmedlemmer klager deres nød og ønsker det afskaffede regnskabssystem tilbage?

- Jeg sidder med i Kirkeministeriets erfa-gruppe, hvor Landsforeningen af Menighedsråd også er repræsenteret. Der er ingen planer om at lade det gamle system genopstå. Men der er ingen tvivl om at regnskabssystemet stiller større krav til regnskabsførere, menighedsråd, provstiuvalg og revisorer, for der er mange flere muligheder i det nuværende system sammenlignet med det gamle.

En af "Kirkegårdens" læsere skrev til os: "Jeg fornemmer at de fleste her på egnen konterer alle udgifter til arbejdstøj,

maskiner, benzin m.m. på formål 40 (kirkegården). Men hvis man passer arealerne ved en sognegård, skal en del af omkostningerne også bogføres under formål 23 (sognegård). Her omkring er det kun lønkronerne som bliver formålsopdelt!"

- Detaljeringsgraden er efter min opfattelse altid en balance – Brandsofts regnskabsmodul gør det muligt at operere med 99 underformål pr. hovedformål, samt stedkoder og projektkoder. Så hvis man har tid til at detaljere sit regnskab i de helt små detaljer, og kan man bevare overblikket, så er det muligt.

Men jeg tør også sige, at det ikke har været Kirkeministeriets ambition at få en så høj detaljeringsgrad i regnskaberne. I det konkrete tilfælde ville jeg nok sige at hvis sognegårdens arealer forbruger 10 % af mandstimerne, så er det også rimeligt at 10 % af brændstof, arbejdstøj osv. formålskonteres her. Men det er et stort arbejde at bogføre hvert eneste bilag på 2 eller flere formål eller underformål. Her kunne en løsning være at ompostere de relevante saldi kvartalsvis eller ved årsafslutningen.

I mit eget regi har jeg en kirkekasse med 2 kirkegårde, med hver sin graver med budgetansvar. Her bruger jeg stedkoder. Det gør det muligt at afrapportere samlet til menighedsrådet – og særskilt til graverne, så de kan se hvad de har forbrugt af budgettet.

Når jeg underviser regnskabsførere er mit råd altid, at man ikke skal bruge underformålene før behovet er der.

Kan vi forvente os nogle nyheder til regnskab 2013 og budget 2014?

- I Kirkeministeriets erfa-gruppe diskuterer vi løbende tilpasninger af regnskabssystemet. Jeg tror dog ikke der kommer nogle grundlæggende ændringer, men detaljer i kontoplanen bliver sikkert ændret. ■

Norcar DK

tlf. 9621 9020

Den perfekte hjælper på kirkegården:

Norcar 755

- Knækstyret
- Har ekstremt snæver venderadius
- Konstrueret med henblik på ergonomi og sikkerhed
- Alle funktioner styres fra et joystick
- Minimal belastning af underlaget
- Smidig i trange omgivelser
- 4-hjulstrukket
- 20 hK Kubota dieselmotor
- Lav egenvægt
- Stort redskabs program, bla. Løvsuger - Gangriver - Gravsstenstang m.m.

norcar

Læs mere på www.norcar.com

Ring for nærmere info eller demo af maskinen.

BRANDSOFT

Komplette IT-løsninger til kirker og kirkegårde

www.brandsoft.dk

Industrivej Syd 13 C · 7400 Herning · Tlf. 9928 3565

STAMA Multi EI Truck 48v

Dansk produceret lydsvag kvalitetstruck med lille venderadius. Trucken er kun 1 meter bred, så den kommer frem på selv de smalleste stier. Kan leveres med drejelad og ekstra høje sider som vist samt vedligeholdelsesfri lithium batterier

STAMA Multi EI Truck 48v

Samme smalle kvalitetstruck med stort udstyrsprogram, drejelad, værktøjskasse og servostyring. Som noget nyt kan trucken leveres med solcelleanlæg

STAMA Maxi EI Truck 48v 4WD

Markedets eneste 4 WD el truck!
Stort udstyrsprogram - bl.a. ekstra høje sider, drejelad, lygtesæt m.m. Fantastisk ydeevne med stor trækraft og stor lasteevne - ideel til jordkørsel m.m. Kan leveres indregistreret og med lithium batterier, der tåler op til 10.000 op/afloadninger

Vi ses til DKL 's årsmøde
2012 i Kolding

Saturnvej 17 8700 Horsens Tlf.: 7564 3611 www.gmr.dk

GMR

STAMA

STENSBALLE

NESBO

FÆLLESKREMATORIET I RINGSTED

Tekst og foto af Tom Olsen, tom@motka.dk
Projekt- og driftsleder, Fælleskrematoriet i Ringsted

**Når Fælleskrematoriet i Ringsted står færdigt, vil det være Danmarks største, med 5 ovne og ca. 8.000 kre-
mationer om året.**

Visionære mennesker fik ideen, tog action og gennemførte opførelsen af Danmarks første krematorium i 1870'erne. Lovgivningen var ikke på plads, men det stoppede ikke folk med visioner. Lovgivningen kom efterfølgende på plads i begyndelsen af 1880'erne og dermed var deres tanker blevet udført under lovlige forhold.

Opstart og lovliggørelse

Lidt af tanken på denne historiske bedrift, kan man overføre til opførelsen af Fælleskrematoriet i Ringsted. I dag vil man nok sige at "bagmændene/kvinderne" er innovative, og at folkekirken er særdeles rummelig. Tanken om at nedlægge 7 krematorier, og opføre et nyt fælles moderne krematorium stort set i hjertet af Sjælland, ejet og drevet af et fælles selskab i kirkeligt regi, er ikke set før. Initiativtagerne har brugt stor energi og gode argumenter for at opnå tilslutning fra de 7 krematoriers ejere, på at få udarbejdet et projekt og købt en grund, og de har også fået ministerium og Folketing til at ændre loven, således at selskabet bag kunne dannes.

Når huset står færdigt, vil det blive Danmarks største krematorium med ca. 8.000 kre-
mationer om året. Huset er tegnet af Henning Larsens Tegnastue og Birgitte Fink har stået for landskabsforslaget.

Det har været ejerkredsen meget magtpåliggende, at kister fra de enkelte lokalområder stadig kunne indleveres i de hidtidige kølerum, og derfor etableres der

en kørselsordning, hvorefter Fælleskrematoriet henter kister til kremering fra de lokale steder.

Status på byggeriet

Status pr. september 2012 er, at byggeriet er godt i gang. Der er indgået kontrakter med en total entreprenør på at opføre huset, der er indgået kontrakt med et hollandsk firma om at levere ovne og teknisk udstyr, og der er indgået kontrakt med et anlægsgartnerfirma om at anlægge arealerne omkring huset.

Tidsplanen er desværre skredet lidt, da man uforudset konstaterede at undergrunden ikke var som forventet. Jordbundsprøverne var i orden, men det praktiske gravearbejde viste at der flere steder var såkaldt "blød bund". Derfor måtte der bores huller under kælderniveau, hvori der blev hældt mange m³ beton til at sikre at huset ikke på et senere tidspunkt vil sætte sig, med bygningsrevner til følge. Ud over at tiden bliver skubbet, betyder det også uforudsete ekstraudgifter. Hvor meget tiden bliver skubbet, og præcis hvor meget økonomien bliver påvirket forhandles der om pt.

Der holdes rejsegilde i slutningen af september 2012. ■

Kælderen støbes med gedigne vægge.

Huset er tegnet af Henning Larsens Tegnastue og Birgitte Fink har stået for landskabsforslaget.

Der var en del vand i undergrunden, så vi fik vores egen å.

Ovnene løftes på plads i den ufærdige bygning.

BLOMSTRENDE OG BILLIGE GRAVSTEDER

Tekst og foto af Landskabsarkitekt Casper Nicolai Khalik Pagh Vett, cnpv@odense.dk
Odense Kommunale Kirkegårde

Registreret gravsted med pudeasters, høstnemone og Sct. Hansurt.

Ledigt urnegravsted med perlekurv.

Ledigt urnegravsted med storkenøb.

Opskriften på billigere drift, tilfredse kunder, glade gartnere og smukkere kirkegårde

Under denne titel gemmer sig en smuk og blomstrende "Ahaoplevelse" for Kirkegårdskontoret i Odense Kommune.

Baggrund

I mange år har de ledige urnegravsteder på Odense Kommunale Kirkegårde ligget hen med bar jord. Praktisk i forbindelse med salg af nye gravsteder, men ikke nævneværdigt interessant eller smukt. Trods medvirken i staudforsøget på ledige gravsteder for ca. 10-12 år siden, har det ikke afstedkommet en fornyelse i driften af de ledige urnegravsteder – før nu.

Den første "Ahaoplevelse"

Før 2009, hvor driften af Odense Kommunale Kirkegårde

lå hos det kommunalt ejede entreprenørselskab Infra Service, var udgiften til renholdelse af de ledige urnegravsteder så at sige "gemt" i det samlede driftsbudget. Vi havde ganske enkelt ingen idé om, hvad det kostede at renholde dem.

Da driften af kirkegårdene fra 2009 udliciteres, digitaliseres og opgøres mængderne af alle grønne elementer. Et nyttigt værktøj i forbindelse med drift og planlægning af kirkegårdene og uundværligt for dialogen med entreprenørerne. Men samtidig gav det et overraskende overblik over det vi gik og troede vi vidste, om mængderne af de grønne elementer.

Da entreprenørerne (Anlægsgartnerfirmaerne Skælskør og Nygaard) overtager driften, får vi pludselig en synliggørelse af mængderne af de grønne elementer (hække, græs, gravsteder m.fl.) men også af, hvad det koster at drifte

kirkegårdenes grønne arealer - herunder renholdelse af de ledige urnegravsteder. Og det var dyrt!

Vi har løbende drøftet emnet på driftsmøderne, og entreprenørerne har givet deres bud på en alternativ måde at drifte de ledige urnegravsteder på – bl.a. perlegrus, flis og stauder.

Den anden ”Ahaoplevelse”

Sideløbende har vi skævet til erfaringer andre steder fra, og her har vores kolleger i det Sydfynske, Svendborg Kirkegårde, været med til at afgøre sagen for os.

Vi har aflagt Svendborg Kirkegårde besøg for at hørte af deres erfaringer med brugen af stauder, og Kirkegårdsinspektør Tommy Christensen er jo om nogen ekspert på det område. At opleve den flora og rigdom af stauder, der er anvendt på kirkegårdene i Svendborg er en sand glæde og inspiration. Konklusionen var ligetil: Stauder var løsningen!

Samarbejde på tværs

Med erfaringerne fra Svendborg og i samarbejde med vores 2 entreprenører, fik vi udarbejdet forslag til omlægning af den bare jord til staudebæde. Erfarings- og meningsudvekslinger dannede grundlag for valget af stauder, der bl.a. omfatter storke næb (*Geranium oxonianum* 'Rose Clair'), bjerg-løvefod (*Alchemilla alpina*) og perlekurv (*Anaphalis triplinervis*). Kirkegårdskontoret udvalgte stauderne og entreprenørerne gav deres input til opgavens udførelse, så den blev overkommelig og arbejdet udført effektivt i et jævnt flow, uden at det indvirkede på den daglige pleje af gravsteder og arealer.

En af fordelene ved BUM-modellen er bl.a., at entreprenørerne har mulighed for at trække ekstra personaleresourcer ind til at løse større opgaver end dem, kirkegårdens faste personale ikke kan løfte selv. Så plantningen af stauderne forløb med effektiv planlægning og til fuld tilfredshed for Kirkegårdskontoret.

Den tredje og bedste ”Ahaoplevelse”

Forud for projektet gik naturligt nok en række af beregninger på de økonomiske omkostninger ved at gennemføre projektet. Både investering i stauder, etableringspleje og efterfølgende drift blev beregnet. Og her kom den helt store ”Ahaoplevelse”!

Det viste sig, at ikke alene kunne vi forskønne kirkegårdene med smukke, blomstrende stauder. Faktisk kunne vi reducere den årlige udgift til renholdelse af 1 m² ledigt urnegravsted fra 170,00 kr. til 86,00 kr. Eller en reduktion på ca. 50 %.

En-gangs investeringen i projektet vil tjene sig selv hjem indenfor 2 år ved en reduceret plejeomkostning. Altså en frigivelse af midler til andre projekter på kirkegårdene. Det er da en Win-Win-situation!

”Salg af stauder”

De ledige urnegravsteder, der nu er smukt tilplantede med stauder, håber vi vil inspirere kirkegårdens kunder og besøgende til selv at anvende nemme stauder på deres gravsteder.

Samtidig har vi valgt at tilbyde stauderne som et medkøb, når en ny gravstedsejer køber gravstedet. Prisen er beregnet på baggrund af den kvadratmeterpris vi gav for arbejdet og stauderne hos entreprenørerne.

Erfaringer

Det kan naturligvis undre, at vi ikke før er kommet på løsningen med stauder på de ledige urnegravsteder. Men som det er med så meget andet, har man ikke altid øje for mulighederne før der opstår et reelt behov for at omlægge eller tænke nyt.

Men med de erfaringer vi allerede har med brugen af stauder, er det kun noget vi kan anbefale andre at benytte sig af – hvis I ikke allerede har set muligheden.

Inspirationen fra Svendborg har desuden bevirket, at vi er begyndt at anvende stauder i langt højere grad på de registrerede gravsteder end det var tilfældet hidtil. Også her er herlighedsværdien til at tage og føle på, når gartnerne og besøgende kommenterer på blomsterfloret og den daglige rutine med at renholde gravstederne. Det er nu sjovere, når det ser smukt ud!

Anbefaling

Afslutningsvis kan jeg kun give min anbefaling videre til kolleger landet over. Det har på alle måder været en positiv oplevelse at udføre staudeprojektet. Og det har endnu en gang bevist, at det betaler sig at samarbejde. Både på tværs af faggrupper, organisationer, kommune- eller sognegrænser.

Tak til Svendborg Kirkegårde og vores 2 samarbejdspartnere, anlægsgartnerfirmaerne Skælskør og Nygaard, for deres medvirken til at forskønne Odense Kommune Kirkegårde! ■

FLERE VALGMULIGHEDER GAV FÆRRE BEGRAVELSER I FÆLLESPLÆNE

Tekst og foto af Jens Dejgaard Jensen,
j dj@hv ej sel.eu

Takshækken danner grænse mellem plænegravstederne med oprejst sten i bed – som på billedet – og gravsteder med plader i plæne på den anden side af hækken. Som beplantning mellem gravstenene er i denne række valgt Rhododendron 'Scarlet Wonder'. Andre steder er der valgt lavendel, forårslyng, buksbom, m.fl.

Plænegravsteder var for ca. 20 år siden en nyhed på Silkeborg Kirkegårde, som hurtigt blev populær. Gravstederne anlægges i takt med at traditionelle gravsteder nedlægges.

Omkring 1990 udarbejdede landskabsarkitekt Hans Jørgen Nielsen en plan for Silkeborg Kirkegårde, som bl.a. beskrev en gradvis omlægning af områder med traditionelle gravsteder, til to typer plænegravsteder.

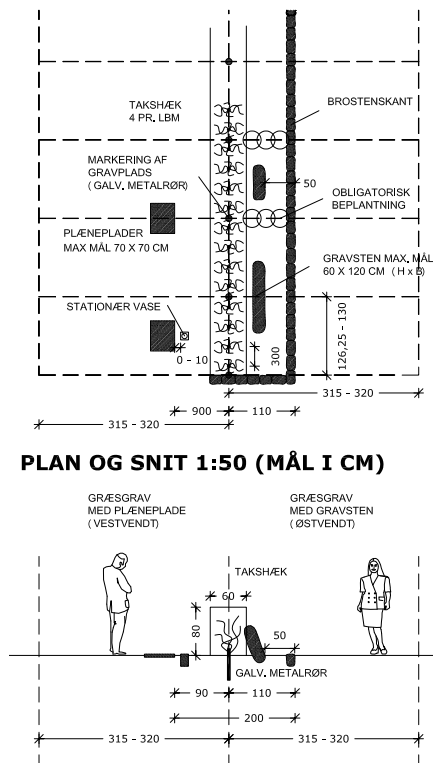
Gravstederne er karakteriseret ved nord-syd gående takshække, hvor der på vestsiden er gravsteder til plæneplader. På østsiden kan der stå oprejste gravsten i et smalt bed, som beplantes af kirkegården, ved gravstenen kan de pårørende plante blomster – se foto og principskitse.

I dag er et stort område på kirkegården en blanding af gamle traditionelle gravsteder og plænegravstederne. Der blev taget godt imod de nye gravsteder – det er påfaldende at der i anonym fællesplæne nedsættes godt 30 % af urnerne efter introduktionen – indtil da blev godt 40 % nedsat i fællesplæne.

De nye gravsteder er anlagt i et gammelt kistegravsområde, og kistegravsmodul er bibeholdt – de kan anvendes til såvel kister som urner.

Fordele og ulemper

Fordelene er først og fremmest at det er gravstedstyper, som åbenbart er introduceret på det rette tidspunkt – de er efterspurgt.

Principskitse af plænegravstederne efter Hans Jørgen Nielsen.
Tegning: Ulrik Karberg.

Plænegravstederne kan anlægges i takt med at traditionelle gravsteder nedlægges.

De er med obligatorisk vedligeholdelse, hvor prisen tager udgangspunkt i kistegravsstørrelsen – de er billigere end traditionelle gravsteder.

Gravsten kan vælges ret frit, der er f.eks. ikke krav om at plænepladerne skal have bestemte mål eller farver – de skal blot kunne tåle overkørsel med plæneklipperen.

Der er ikke behov for meget gangareal, da de græsdækkede dele af gravene fungerer som adgangsveje.

En ulempe er, at der i afdelingen er tre forskellige gravsteds-typer (traditionelle, plæne med plade, plæne med oprejst sten i bed) blandet sammen – det er administrativt kræ- vende.

Fremtiden

Vi mener publikum har taget gravstedstyperne til sig, vi anlægger fortsat nye gravsteder af disse typer.

Vi har dog også besluttet, at der skal bevares nogle traditio- nelle gravsteder i området – det giver variation, og forhin- drer at de lange takshække opleves som monotone. ■

Champost®

www.champost.dk
Tlf. 96 19 18 80

Big Bags
fragtfrit til
modtageren

GRATIS levering*

ved køb af en Big Bags – lige til lågen.

Læs mere på www.champost.dk

*Kun til brofaste øer i Danmark

www.champost.dk

NYHED

"Champost er et godt, let omsætteligt, organisk materiale, der er med til at holde jorden i god kondition."
Karsten Overgård, gartner ved Jesperhus

HVORDAN SER EN KIRKEGÅRD UD PÅ DEN ANDEN SIDE AF JORDEN?

MEGET EUROPÆISK FAKTISK

Tekst og foto af Rikke Nørulf, brandekirkegaarde@mail.dk
Kirkegårdsleder ved Brande, Uhre og Skærlund Kirkegårde

Urnehave på Rotorua Crematorium and Cemetery.

I september 2009 til marts 2010, søgte jeg orlov og rejste med familien til New Zealand. Det blev et halvt år fyldt med fantastiske oplevelser.

Stikker du en blyant gennem din globus med Danmark som udgangspunkt, kommer spidsen ud omkring New Zealand.

New Zealand var oprindeligt beboet af maorier. Men historiens opdagelsesrejsende og krigsførende nationer trængte maorierne væk fra deres territorier, for at stjæle deres land og naturressourcer, heriblandt det meget efter-

tragtede Kauri-tømmer, kaurigummi og ikke mindst guld. I dag er 73 % af New Zealands befolkning af europæisk afstamning. 11-12 % af New Zealands befolkning er maorier.

Dette ses tydeligt i deres begravelseskultur, som minder meget om en velpasset engelsk kirkegård. Billederne er fra Rotorua Crematorium and Cemetery, som drives kommunalt. Maorikulturen er ikke specielt nærværende på den kommunale kirkegård, det skyldes bl.a. at maorierne har deres egne gravpladser ude i landskabet på hellige steder.

Kistegrave på Rotorua Crematorium and Cemetery.

"Kiwierne" har været talstærkt repræsenteret i de store verdenskrigskonflikter.

Forskellige arter af træbregner giver oplevelsen af, hvordan et dinosaurlandskab i juratiden kunne have set ud.

Tane Mahuta" (God of the Forest), Kauritræ, *Agathis australis*. Ca. 1.500 år gammel, indeholder ca. 244 m³ tømmer.

New Zealand - et botanisk skatkammer

På grund af den afslåede beliggenhed rummer New Zealand helt unikke planter og dyr, og er absolut den lange rejse værd.

Landet er langt og klimamæssigt meget varieret. Mange vulkaner og tektoniske bevægelser har også sat sit præg på landskabet.

Northland var oprindeligt dækket med 1 mil. ha kauriskov. I dag er der 7455 ha oprindelig skov tilbage. Tre fjerdedele af Northlands kauriskove blev fældet efter europæernes ankomst. ■

Mere end 80 % af de naturligt hjemmehørende new zealandske plantearter findes kun her; dvs. de er endemiske. Ca. 10 % af dem har ikke "slægtninge" andre steder i verden. Det er det største antal endemiske arter, noget land kan fremvise.

GRAVSTEN MED GOD SAMVITTIGHED

af Lene Halkjær Jensen,
lene.bladet@mail.dk

”Har du livet igennem været storforbruger af verdens miljøressourcer og måske efterhånden fået lidt dårlig samvittighed over det? Eller hører du til i den kategori, hvor miljøsyn er en naturlig del af dit handlingsmønster? - Så kan du nu lette din samvittighed eller afspejle din holdning til miljøet i din mindesten – og samtidig spare penge!”

Sådan lød det i en pressemeddelelse fra Philips Stenhuggeri, Horsens & Aarhus, om et nyt tiltag med genbrug af gravsten fra nedlagte grave. Og der er flere fordele i projektet, end ”bare” det med den gode samvittighed, fortæller Filip Møller og forklarer konceptet:

Der spares på ressourcerne

Det er et helt unødvendigt ressourcspild at knuse god granit, så genbrug af gravsten er et hensyn til miljøet. Det har også medført andre positive sidegevinster: Ind i mellem dukker der gravsten op, som er lavet i en granit, der ikke brydes længere; som f.eks Rød Bornholm: ”Og det er altså lidt sjovt, når man er en sten-nørd”, siger Filip.

Kirkegårdene udvikles og forskønnes

Vi indgår en kontrakt med den enkelte kirkegård – og kontrakten forpligter begge veje:

Vi køber de gravsten, der kan genanvendes, til en pris der svarer til 10 % af den pris, vi regner med at kunne få for stenen, når den er blevet forarbejdet. Inden gravstenen sælges videre, bliver overfladen forarbejdet og i nogle tilfælde kan der formes et helt nyt gravminde. Vi forpligter os til at forarbejde stenene – uden brug af børnearbejde – og indenfor 7 dage, så de ikke længere er genkendelige.

Kirkegårdene forpligter sig til, at sætte deres indtægt fra salget af de kasserede gravsten ind på en særlig konto, der kun må bruges til en generel forskønnelse af kirkegården.

Kunderne sparer penge

Der kan spares penge på indkøb af ”råmaterialet”, når gravstenene genbruges og derfor kan genbrugsstenene sælges ca. 10 % billigere i forhold til gravsten af nyindkøbt granit. I nogle tilfælde er besparelsen i forhold til ”nyt” endnu større: Hvis den genbrugte gravsten er udført i en af de lidt dyrere granit-typer, kan kundens besparelse være op til 20 eller 30 %.

Hvordan er det så gået?

”Det er en succes” siger Filip og forklarer, at nogle kunder har valgt at købe deres gravminde hos ham, alene fordi tanken om genbrug tiltaler dem.

Indtil nu er der solgt 20 - 25 gravsten med god samvittighed og der er indgået kontrakt med 7 kirkegårde.

Kirkegårdenes indtægter fra salget af de kasserede gravsten, har dog ikke finansieret nogen kirkegårdsforskønnelser endnu: ”Det er jo stadig helt nyt” siger Filip og slutter ”Men det er jo win-win-win for alle parter, så jeg ville ønske at ideen kunne brede sig til hele landet”.

Man kan læse mere om projektet - og meget andet, ved at klikke ind på www.filips.dk ■

De forarbejdede gravsten er udstillet i en særskilt afdeling og er mærket med et lille "bronze-logo", så man kan se, at der er tale om genbrug og miljøhensyn. Foto: Filip Møller.

En gammel gravsten, før og efter omhugning. Foto: Filip Møller.

Pro cut

Broch's Pro-cut kantfræser. Verdens nyhed i denne kategori.
Den nemmeste og hurtigste måde at få en bred lige græskant.

DATA: Motor: 4,0 HK Honda
Skærebredde: 8,0 cm.
Skæredybde: 4,5 cm.

Styr: Justerbar til begge sider.
Bagaksel: Justerbar til begge sider.
Ekstra udstyr: Lige kniv.

Ring for yderligere information eller demo.

Broch's Maskinhandel - Lars Larsensvej 4 - 7171 Uldum
Tlf. 75 67 80 08 - www.brochs.dk

GIANT D204SW

- Motor 20 hk
- Løftkraft 1100 kg
- Egenvægt 1000 kg
- 4 hjulmotorer med el-hydraulisk diff.spærre
- Parallelføring på løftearm
- Frem/bak i joystick

**Brdr. Holst
Sørensen A/S**

6760 Ribe
tlf. 76 88 44 00
www.bhsribe.dk

Kontakt Julius Bjerg på 40 33 26 61

Fleksibel og effektiv - året rundt

Ligegyldigt hvilken af vores redskabsbærere, der er den rigtige til netop dine opgaver, repræsenterer Belos kvalitet fra inderst til yderst. Vi har nøje udvalgt motorer, der bl.a. sikrer høj driftsøkonomi og minimal forureningsgrad. De ergonomisk udformede førerkabiner medvirker til, at brugeren ikke bliver træt eller ukoncentreret – heller ikke den sidste time på en lang arbejdsdag.

Kärchers professionelle service og vedligeholdelse sikrer lav risiko for nedbrud, lang levetid, og gør det dermed til en yderst rentabel investering. Hurtige og problemfrie skift imellem forskellige redskaber betyder effektive arbejdsdage med lave timeomkostninger – året rundt.

Find den nærmeste Belos forhandler på www.belos.dk

Kärchers unikke feje/sugemaskine, som også er redskabsbærer.

MC 50

- Yanmar 26 HK dieselmotor
- Hydraulisk 4-hjulsdrift
- Kapacitet op til 20.000 m²/t
- Ekstremt lavt lydniveau
- Stort tilbehørsprogram
- **ecoefficiency** = miljøvenlig, lavt støjniveau og ressourcebesparende

Priser fra kr. 263.995,-

Optimale fejeresultater

Effektiv vedligeholdelse

Driftssikker til vinterbrug

Belos redskabsbærere har eksisteret som mærke i Danmark i mere end 25 år og Belos har som importør af de svenskproducerede maskiner altid stået for kvalitet og driftsikkerhed. I marts 2011 blev Belos overtaget af Kärcher A/S, der er et datterselskab i Kärcher koncernen med hovedsæde i Tyskland, og en omsætning på 1,5 mia. euro. Koncernen er repræsenteret i 192 lande, har 50 datterselskaber og 9.500 medarbejdere på verdensplan. Fusionen imellem Belos og Kärcher er ideel: Belos har en lang tradition for udvikling og salg af redskabsbærere til bl.a. den grønne sektor, og Kärcher har lang tradition for produktion af rengøringsmaskiner til både det professionelle marked og hobbysegmentet.

Rekvirer Belos brochurer på tlf. 70 20 66 67.

Kärcher Group

Bronze

Musikken er englenes sprog...

Thomas Carlyle,
1795 - 1881

Tag en tur til »Vinderød Kirkegård«
og lad dig inspirere af en smuk
kirkegård med unikke gravsteder
og kunstværker.

ERNST STRASSACKER GMBH & CO. KG

KUNSTGISSEREI

STAUFENECKER STRASSE 19 · D-73079 SÜSSEN

TEL. +49 71 62/16-436 · FAX +49 71 62/16-355

MAIL@STRASSACKER.DE · WWW.STRASSACKER.DE

Telefon 86 52 17 77 | Mobil 23 32 90 27

Wad

LANDSKABSARKITEKTER A/S

Naturkirkegårde | Udvidelser | Omlægninger | Kirkegårdsinventar

Helhedsplaner til kirkegårde | Plejeplaner

Dr. Margrethes Vej 71 | 8200 Århus N | www.wadlandskab.dk

Kirkegården er vores speciale, kontakt os for referencer eller uforpligtende samtale

Lyngø Naturgødning ApS

e-muld

Muld • Spagnum • Barkflis • Træflis
Topdressing • Grus • Granitskærver

Levering med lastbil eller afhent selv
Container udlejning

- også i bigbags

www.l-n-g.dk

Slangerupvej 16 · 3540 Lyngø · 48 18 73 50

ARS

Beskæringsudstyr

SITAS.DK · 44 65 05 65

Stangsakse

Knivtandsave

Topsave

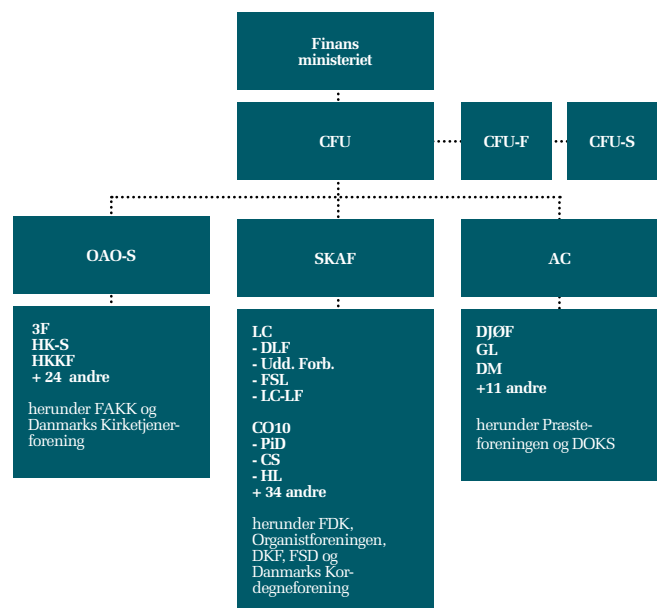
PÅ HERRENS MARK

Tekst og foto af Lene Halkjær Jensen,
lene.bladet@mail.dk

Anders Thorup, formand for Organistforeningen, var ordstyrer under hele seminaret. Foto: Lene Halkjær Jensen.

Oversigt over de forhandlingsberettigede organisationer indenfor Stat og Kommune, samt indplaceringen af de enkelte kirkelige fagforeninger.

”På Herrens Mark” var titlen på et 2-dages seminar, der blev afholdt d. 20. -21. august. ”Den danske model” for indgåelse af aftaler mellem arbejdsmarkedets parter, skal i højere grad finde anvendelse for ansatte på de folkekirkelige arbejdspladser. Men hvordan passer det sammen med den folkekirkelige organisation?

”Krisen kradser og det er ikke de store lønstigninger, der er på programmet til de kommende overenskomstforhandlinger”, sagde Peter Ibsen, formand for CO10, som en indledning til seminaret. ”Men det skal ikke medføre, at de øvrige rettigheder også skal forringes”.

Formål og baggrund

Siden 2005, hvor Kirkeministeriet indledte processen med at modernisere folkekirken på flere områder, er der sket en del ændringer: Det økonomiske og ledelsesmæssige ansvar

er blevet decentraliseret og tjenestemandstillingerne er blevet afskaffet for en del af folkekirkens personalegrupper; bl.a. organisterne, kordegnene og kirketjenerne. Ønsket er, at folkekirkens ansatte skal være mere fleksible mht. løn og ansættelsesvilkår. Menighedsrådenes ansvar som arbejdsgivere er blevet meget større, for nok aftales noget stadig centralt, men meget skal nu også aftales lokalt. Og hvordan er det så lige, at det passer sammen: ”Den danske model” for indgåelse af overenskomster og en folkekirke, der organisatorisk og ledelsesmæssigt adskiller sig fra det øvrige arbejdsmarked på flere områder? Med de kommende overenskomstforhandlinger og den igangværende debat om folkekirkens forfatning, er der mange udfordringer for de små fagforeninger indenfor folkekirkens område – og seminarets formål var at give deltagerne en større indsigt i de mekanismer, der regulerer arbejdsforholdene på de folkekirkelige arbejdspladser.

Flemming Ibsen, arbejdsmarkedsforsker ved Aalborg Universitet

gennemgik folkekirkens struktur ud fra et ledelses- og styringsmæssigt synspunkt. Det er en struktur med 2 søjler; en gejstlig og en verdslig. Det er generelt en struktur, der er præget af ”lægfolk og glade amatører”, som ikke altid er rustet til at påtage sig det øgede ansvar, som de førmtalte ændringer medfører. Konklusionen var, at forudsætningerne for – med succes - at implementere ”den danske model” fuldt ud, ikke altid er til stede. Flemming Ibsen skitserede 3 løsningsmodeller:

- En styrkelse/ uddannelse af de ansvarlige parter i den nuværende struktur – Hvilket er den model, som Ministeriet for ligestilling og kirke pt. arbejder ud fra. Det diskuteres bl.a. om retten til at forhandle generelle løn og arbejdsvilkår for folkekirkens ansatte, skal overgå til Landsforeningen af Menighedsråd.
- En adskillelse af den verdslige og den gejstlige søjle. Generelle løn og ansættelsesvilkår skal – som nu - aftales centralt, og provstierne får tilknyttet eks. personaleledere, der skal varetage den lokale løn- og personalepolitik. Den daglige ledelse kunne varetages af provstikonsulenter, der uddannes specifikt til at løse ledelses- og samarbejdsopgaver på arbejdspladserne i de enkelte sogne.
- En kombination af de 2 ovenstående, hvor der dannes et ”kirkeråd” i provstierne, med repræsentanter fra både den gejstlige og verdslige søjle. Kirkerådet skulle styre drift, kirkelige aktiviteter og den lokale løn- og personalepolitik. Til kirkerådene kunne knyttes konsulenter for at sikre professionalismen i ledelsen.

Peter Christensen, formand for Selskab for Kirkeret, tidl. Stiftamtmand

pegede på mange spidsfindigheder indenfor folkekirkens område, set med juridiske og administrative øjne. Eksempelvis bliver folkekirkens ledende embeder besat med personer, der vælges (eks. biskopper og provster) ud fra et ret begrænset ansøgerfelt og herefter er ansat på ubegrænset tid. Han pegede på at den manglende forfatning og folkekirkens særstatus i øvrigt, har medført, at den ikke har udviklet sig i takt med det omgivende samfund: Hvis folkekirken havde været direkte skattefinansieret (som den øvrige offentlige sektor) ville den være blevet lukket for lang tid siden. Med den nuværende sammensætning i Landsforeningen af Menighedsråds bestyrelse, hvor ca. 1/3 er præster, mener han ikke at forhandlingsretten skal overgå dertil; det vil give en skævvridning i forhold til kirkens øvrige ansatte – og peger dermed på, at en udbygning/ styrkelse af den nuværende struktur, nok ikke er den bedste løsning.

Mariann Skovgaard, sekretariatschef i CO10/ SKAF

fortalte om de vilkår, der gør sig gældende, når der forhandles løn og ansættelsesvilkår for ansatte i stat og kommune. Og det var ikke just positive tilkendegivelser. Ud over finanskrisen, som sætter en automatisk stopper for lønfest på det kommunale og statslige område, er der gennem de seneste årtier sket en ændring i forhandlingsmiljøet. Hvor der før blev ”lyttet og taget til efterretning”, bliver der nu ”lyttet og sagt nej”. Moderniseringsstyrelsens (tidl. Personalestyrelsen) forhandlere er resultatløsnede – og resultater i det regi er som oftest lig med besparelser. Det er ikke det bedste udgangspunkt i en forhandlingsituation og Mariann Skovgaard mente, at de midler, der kunne forhandles hjem ved de kommende overenskomstforhandlinger, skulle gå til generelle lønforbedringer, samt at mest muligt skulle aftales centralt i stedet for lokalt, hvor det kunne give anledning til konflikter.

Konklusioner

Umiddelbart har ”den danske model” svære vilkår indenfor folkekirkens område. På trods af de omtalte udfordringer for både menighedsråd og ansatte, fungerer samarbejdet fint mange steder. Der var dog bred enighed om, at ledelsen i folkekirken generelt trænger til en større grad af professionalisme og at det er nødvendigt med nogle ændringer. Hvordan disse ændringer skal udformes, var der dog ikke enighed om.

FDK ønsker ikke at få en plads i det kommende udvalg, der skal behandle en eventuel strukturreform af folkekirken: De faglige organisationer vil altid være i mindretal – og kunne derfor nemt blive taget som ”gidsel” i en konklusion fra udvalget. I stedet kunne det være en mulighed at påvirke beslutningstagerne gennem en fælles indsats. ■

Seminaret var arrangeret af Organistforeningen og finansieret med midler fra CLOPU. CLOPU er en forkortelse for CO10, LC og Personalestyrelsens udvalg. CLOPU har til formål at understøtte kompetence- og jobudvikling for de medarbejdere i staten, der er omfattet af de to centralorganisationers aftale- og forhandlingskompetence.

Der var repræsentanter til stede fra Organistforeningen, Danmarks Kordegneforening, Dansk Kirkemusikerforening, Foreningen af Sognemedhjælpere i Danmark, Foreningen af Danske Kirkegårdsledere, samt gæster fra FAKK, DOKS og Danmarks Kirketjenerforening.

SVEND HANSENS FANTASTISKE RHODODENDRONPARK

Tekst og foto af Lene Halkjær Jensen,
lene.bladet@mail.dk

Det kan være meget andet end selve blomstringen, der gør at man lægger mærke til en enkelt Rhododendron: De nye skud på 'Blue Dane' (billedet tv.) er nærmest blå, 'Needle Dane' (midten) er langsomt voksende og har flotte, blanke, smalle blade og 'Brown Dane' (billedet th.) har en tæt, brun, filthåret belægning (indument) på undersiden af bladene og de nye skud.

Når man møder Svend Hansen fra Kærnehuset i Danstrup, er man ikke i tvivl om, at man står over for en ekspert, især indenfor Rhododendron, og et menneske, der virkelig brænder for det han laver.

Interessen for Rhododendron fik han allerede som 13-årig efter et besøg i Botanisk Have. Siden da har han beskæftiget sig med at formere, forædle og udvælge Rhododendron. I starten som en bibeskæftigelse til jobbet som skattemedarbejder og sidenhen skovarbejder, og senere på fuld tid, da han i 1985 købte stauedeplanteskolen Kærnehuset af Jytte Feddersen, som i mange år fortsatte med at drive stauedeplanteskolen samme sted.

En fantastisk Rhododendron-samling

Svend Hansen har nu Europas måske største privatsam-

ling af Rhododendron i den 2,8 ha. store park på adressen i Danstrup ved Fredensborg. Rhododendron i hav af forskellige former, størrelser og farver er udplantet i et kuperet terræn omkring en lille sø. Der er minimum 4.000 forskellige arter og sorter af Rhododendron, og der er blomster fra midten af februar og hen til slutningen af juli. "Har du taget et håndklæde med?" spørger han, da jeg som aftalt dukker op d. 11. maj "For tårerne kommer til at vælte ud, når du ser parken; Rhododendron'erne er fantastiske!". Og det er et fantastisk sted. Uanset hvor man vender blikket hen, der er noget der fanger øjet: En gulblomstrende magnolie, Rhododendron med blomster i skrappe farver eller med kæmpestore blade. Variationerne synes uendelige og på turen gennem det kuperede parkanlæg, ad snoede, græsklædte stier, må der gøres mange stop undervejs, for Svend Hansens viden om Rhododendron er

imponerende. Men som han selv siger, er det ikke alt sammen videnskabeligt bevist, men erfaret gennem mange års arbejde. Han deler gerne ud af sin viden og sine erfaringer og har nogle klare meninger om det, han beskæftiger sig med.

”Sphagnum skal føles som silke – og ikke som kapok”

Sphagnum’ens kvalitet er noget af det, der virkelig ligger ham på sinde: ”En god sphagnum kan vandes op uden problemer og holder længe på vandet” siger han og demonstrerer, at der kan presses vand ud af en tilsyneladende knastør klump sphagnum: ”Hvis man presser den sammen, skal den udvide sig igen, ligesom en svamp”. Svend Hansen importerer og forhandler sphagnum fra en tørvemose i Sverige: ”Rune, som ejer tørvemosen, ved at jeg kun vil have den bedste kvalitet og jeg udpeger selv, hvorfra i mosen, tørveklynerne til min sphagnum skal skæres” forklarer han. ”Klynerne hakkes i småstykker og alt det fine materiale, der falder fra i den proces, skal tilbage i det færdige produkt”.

”Sphagnum er et levende materiale, der ikke kan tåle at være presset sammen i sække i længere tid. En god sphagnum må ikke indeholde trevler, men skal ligne en natursvamp. Meget af den sphagnum, der kan købes, er tilsat grus, for at forbedre kapillærvirkningen”.

Svend Hansens sphagnum indeholder kun ren sphagnum; der er ikke tilsat noget som helst: ”Grus nedbryder min sphagnum, og hvis jeg sørger for, at der ikke kommer grus i bedene, kan sphagnum’en holde i mange år” forklarer han.

Med risiko for at fornærme en masse sphagnumproducenter, må jeg indrømme, at der er en kæmpe forskel på det jeg ser - og mærker – her, i forhold til de produkter, jeg hidtil har brugt: En helt tør tørveklyne, der nærmest ingenting vejer, suger vand som en svamp! Svend Hansen tilføjer stort set aldrig ekstra sphagnum i parkens bede, og vanding er kun nødvendig i forbindelse med plantningen: ”Hvis jeg hele tiden skulle vande og tilføre bedene ny sphagnum, ville det være umuligt for mig at passe parken her” konstaterer han.

Der bruges meget få kemiske midler i parken

Svend Hansens sphagnum har en pH-værdi der ligger mellem 3 og 3,5. Det er, selv for sphagnum, en ret lav værdi – og måske en af årsagerne til, at han ikke har problemer med øresnudebillens larver. Der bliver ikke anvendt kemiske midler mod insekter i parken, men der er til gengæld opsat en masse fuglekasser, for at hjælpe den biologiske bekæmpelse på vej. Fuglene må dog finde sig i, at

'Debbie Dane' (billedet tv.), 'Silver Dane' og 'Brown Dane' (Billedet th.) er blandt de ca. 50 arter og krydsninger, som Svend Hansen har udvalgt og sortsregistreret.

han af og til åbner kasserne og kigger ind: "Det er en del af aftalen" siger han.

Svampemidler bruges heller ikke, men alt visent løv fjernes fra bedene: De nedfaldne blade bliver nedbrudt af svampe og mikroorganismer, der kan være skadelige for Rhododendron, og de samme organismer er også med til at nedbryde sphagnum'en. De visne blomsterstande fjernes efter afblomstring, idet den visne blomsterstand kan lette adgangen for svampesporer: "Det tager kun en uges tid" siger han "og imens kan hovedet bruges til noget andet".

Som gødning anvendes kun NPK 14-3-15, der har et højt indhold af svovl. "De organiske gødninger kan indeholde ting og sager, der kan være med til at nedbryde min sphagnum" forklarer han "Så organisk gødning er strengt forbudt her".

Har eksperterne altid ret?

Når talen falder på sygdomme, har Svend Hansen også sin egen måde at anskue tingene på: "Man skal være kritisk overfor eksperternes udtalelser om planters dødsårsager" synes han. "Det kan da godt være, at der er konstateret en given skadegører på en død plante, men er det nu også den reelle dødsårsag?" spørger han. "Man bør altid sikre sig, at der ikke er andre faktorer, der spiller ind; at man har givet planten de optimale betingelser". Af samme årsag, er der i samlingen også planter, der ikke just ser sunde og raske ud: "Jeg fjerner dem ikke før de er helt døde. Inden da, har jeg prøvet at ændre på vækstbetingelserne på flere forskellige måder, for at se, om det skulle give et bedre resultat. Ellers ville jeg jo aldrig lære

noget". En af de vigtige ting, som erfaringen har lært ham, er bl.a. at Rhododendron altid skal plantes med hovedstammen lodret; uanset hvor små de er: "De kan ikke selv kompensere for en skæv plantning og vil ofte få en bar og åben side, der gør dem ekstra udsatte for at blive rusket løs af vinden - og det er nok noget af det, der har kostet mig flest planter" siger han og fortsætter "Men det betyder ikke, at man skal plante Rhododendron på alt for beskyttede voksepladser: De har brug for lys og luft for at undgå svampeangreb og andre skadevoldere".

Plantejæger og forædler

Samlingen består udelukkende af planter, der er avlet fra frø eller stiklinger han selv har hjembragt. Som noget helt særligt, har han fået lov til at hente materiale fra The Royal Botanical Gardens i Edinburgh.

I perioden fra 1994 til 2006, har Svend Hansen været på 6 ekspeditioner til Kina, for at indsamle plantemateriale. Her har han fulgt i fodsporene af nogle af botanikkens kendte opdagelsesrejsende. I århundredet op til 1. verdenskrig var europæerne rige, og der var råd til store villaer og flotte haveanlæg. Der blev dengang brugt mange penge på at finde nye planter til haveanlæggene ved de store herregårde og sommerresidenser: Botanikere og plantejægere som eks. Joseph Rock og George Forrest, rejste ud for at indsamle og beskrive planter i bl.a. Tibet og Kina.

Svend Hansen har studeret nogle af disse optegnelser og ved at følge deres beskrivelser, har han udvalgt de områder, hvor det ville være muligt at finde de vildarter af Rhododendron, han var på jagt efter. Ekspeditionerne er

Besøg

Rhododendronparken er ikke åben for offentligheden, men en rundvisning kan eventuelt aftales ved henvendelse til Svend Hansen på tlf. 48 48 50 86 eller 20 13 50 86.

Rhododendronparken og Kærnehusets have er et farveorgie, der kulminerer i starten af juli måned.

foregået i et samarbejde med det botaniske fakultet i Kunming, og har primært fundet sted i den del af Kina, der før 1948 udgjorde den sydvestlige spids af Tibet.

Ca. 50 udvalgte Rhododendron opformerer

Arbejdet med at krydse og udvælge blandt de mange vildarter af Rhododendron, har indtil nu resulteret i, at Svend Hansen har udvalgt ca. 50 sorter, der opformerer på Hachmanns Planteskole i Tyskland og er sortsregistreret under navnet Dane, som f.eks. 'Brown Dane', 'Debbie Dane', 'Needle Dane' osv.

Kriterierne for udvælgelsen kan være mange: Der findes Rhododendron, der er uegnede til haveformål, men velegnede til brug i parker. Nogle er utroligt langsomt voksende og andre har flotte indumenter, der giver farve på de nye skud og undersiden af bladene. Fælles for dem alle er dog, at de er udvalgt blandt smukke, sunde planter, der trives godt i det danske klima.

Anlæg med et naturligt præg og uden lige linjer

Ud over forædlingsarbejdet, laver Svend Hansen også større og mindre anlæg af surbundsbede; både i private haver og i parker, som f.eks. Rhododendronhaven ved Nivaagaards Malerisamling. Han tilbyder også at stå for den efterfølgende pleje af anlægget. "Og det er jo nemt nok" siger han: "Når først bedet er anlagt, kræver det kun et minimum af pleje, men det er selvfølgelig en forudsætning, at jeg selv har leveret planter og sphagnum"

"Det nemmeste er, at bygge bedet op med tørveklyner ovenpå jorden; med klynerne kan man forme bedet som man har lyst til. I vores del af verden, skal der altid være

system; tingene skal stå på rækker. Det laver jeg om på" siger han: "Når jeg anlægger et bed, tager jeg ikke hensyn til blomsterfarve, men der skal altid være et blikfang sæsonen igennem – og lige linjer bruger jeg helst ikke" Som et eksempel på det med de lige linjer - som ikke skal være der - viser han en flot gammel ligusterhæk, der har fået ny frisur: "Den er klippet som en bølge - og det er jo praktisk, hvis man ikke kan blive enig med naboen om, hvilken højde hækken skal have. Og så giver det en helt anden oplevelse, når man bevarer udsynet gennem bølgedalene".

"Og hvorfor klipper i dog alt det græs på kirkegårdene?" spørger han "Det uklippede græs giver langt flere oplevelser hen over sommeren, og tænk på al den tid, i kunne spare, ved at lade være..." ■

Ligusterhækken er klippet som en bølge. Det giver en helt anden oplevelse, når man bevarer udsynet gennem bølgedalene.

ISBRYDEREN HERMAN

Lene Halkjær Jensen, lene.bladet@mail.dk

For års tid siden, dukkede en tynd, rødtribet kattekilling op ved kirkegårdskontoret i Frederikssund. Selvom alle havde medlidenhed med det lille kræ, var der ikke stemning for at få firbenede beboere på kontoret. Men det lod killingen sig ikke gå på af: Selv om han blev tyndere og tyndere, blev han ved med at luske rundt omkring kirkegårdskontoret og benyttede sig samtidig af alle de indsmigrende katte-tricks, han havde nået at lære i sit unge liv. Til sidst blev det for meget – og killingen fik mad og et sted, han kunne holde til i dagtimerne. ”Katten blev kaldt Herman og han fik hurtigt sit eget lille isolerede hus, så han også har et sted at være, når der ikke er nogen på kontoret” fortæller kirkegårdsleder Judith Pearce.

Han er nu fast inventar på kirkegårdskontoret og selv om han ikke er på ”lønningslisten”, udfører han alligevel et stort arbejde. Judith Pearce fortæller, at Herman, der stadig er en særdeles kælen og imødekommende kat, ofte er en rigtig god ”isbryder”, når kirkegårdens brugere kommer ind på kontoret: ”Når de først har kælet med Herman og vi har talt lidt om, hvordan han er kommet her osv. osv., er stemningen lettet meget og så går det hele meget nemmere, når vi skal til at tale om de mere alvorlige ting” fortæller hun. Herman har også sine helt egne gæster: Flere af kirkegårdens besøgende har fået for vane at kigge ind på kontoret med en godbid til Herman. ■

PRAKTISK Udstyr I PROFESSIONEL KVALITET

Felco – Löwe – ARS – Silky – Wolf Garten
& meget andet udstyr til det grønne område

AKTUELT

Gyllebo blodmel mod råvildtbid haves i 1 kg
pakninger

Dansk Skovkontor A/S TLF 57 83 01 10
www.dansk-skovkontor.dk

Dansk Skovkontor A/S
Grundlagt 1950

Lad dig inspirere...

af vores populære Inspirationskatalog
Kontakt os for yderligere information

Nygaards Planteskole

Kongeåvej 10 - 6600 Vejen - 75 36 60 88
www.nygaardsplanteskole.dk

Cameleon fra ELIET®

Kompakt løvsuger med stor aftagelig opsamlersbeholder.

In harmony with nature

- 5,5 hk. B&S motor
- 700 ltr. opsamlerskasse med hjul
- std. 200 mm / 2 m. sugeslange
- Vejl. pris. 21.000,- (26.250,-)

ELEFANT - SNABEL

DET ERGONOMISKE OPHÆNG:

Flytter vægt fra arme og skuldre til resten af kroppen. Nu med en ny bæresele, som støtter bedre på ryg og lænd.

Vejl. pris: 2.716,- (3.395,-)

Hvidemøllevej 9-11
8920 Randers NV
tlf. 89 14 14 89
salg@flextrading.dk

Stort udvalg i kantskærere.

se mere på www.flextrading.dk

Professionel rød-, stød- og stubfræsning gennem 30 år

Hækfræsning

er et af vore mest efterspurgte fræseprodukter når man skånsomt og effektivt vil fjerne rødderne fra et vildvokset buskads eller en gammel hæk.

Hasselholm AB - Box 263 - SE-441 25 Alingsås
Tel. +46 (0)322-502 90 Fax +46 (0)322-551 80 -
www.hasselholm.se - info@hasselholm.se
Vort gratisnummer: 80 88 12 16

-beskæring
-plantning
-fældning
-flytning
rodfræsning og rådgivning

KS Tree Care ApS

Ingegårdsvej 11 · 4340 Tølløse

Fax: 59 18 69 77

www.ks-treecare.dk

E-mail: ks@ks-treecare.dk

Steen Kristensen Tlf.: 59 18 50 77

Kim Poulsen Tlf.: 43 45 11 90

Landinspektørcentret A/S

Nygade 46, 7400 Herning, Tlf. 97 123688

Kirkegårdskort

		▨			
				160	
				159	
265	231	230	197	162	158
264	232	229	196	163	157

- Opmåling

- Korttegning med EDB

- Informationssystemer

- Fremtidssikring

- Rådgivning

- Nummerering

- Protokoller

Landinspektørcentret A/S

Nygade 46, 7400 Herning, Tlf. 97 123688

UDSTILLINGEN VED FDK'S OG DKL'S ÅRSMØDE 2012

Tekst og foto af KIRKEGÅRDEN's redaktion

13 leverandører til kirkegårde havde valgt at deltage i den udendørs udstilling ved FDK's og DKL's årsmøde i Kolding; her i blandt flere af KIRKEGÅRDEN's faste annoncører. I dagens anledning var der sørget for godt vejr - og det blev udnyttet af årsmødets deltagere. Der var mulighed for at se på maskiner, planter, løg og frøblandinger, inventar til kirkegårde, arbejdstøj og personlige

værnemidler, samt få en snak om opbygning af stendiger og meget andet. Inden døre kunne man få en snak med FTF-A om f.eks. efterlønnen.

Tak til udstillerne og Dick Kreinøe, Gladsaxe kirkegård, for et flot arrangement. ■

Udstillere
 DSN A/S - Dansand
 Falco A/S
 Florum.dk
 FTF-A
 GMR
 Helms TMT Centret
 Herning Maskinfabrik A/S

ANDERS GRUBE

Tekst og foto af Anders Grube, ag@stiftsor.dk
Kirkegårdsleder, Skovfoged og
Akademigartner v. Stiftelsen Sorø Akademi

Jobbet ved Stiftelsen Sorø Akademi giver mulighed for at arbejde med 3 dejlige arbejdsområder: Skov, park og kirkegårde.

”Kan jeg ikke få dig til at skrive en profil til bladet Kirkegården” stod der i en mail. Min første tanke var, hvorfor nu det? Jeg er jo ikke nogen normal FDK’er eller kirkegårdsleder. Min næste tanke var, hvornår skal jeg finde tid til det? Kalenderen er desværre allerede fyldt godt op. Min tredje tanke var, hvad skal jeg skrive om.

Det er blevet til et tilbageblik og lidt om mit nuværende job.

Det lå ikke i kortene – og dog...

At jeg på et tidspunkt i mit liv skulle få interesse for bl.a. kirkegårdsdrift var der ikke meget der tydede på i min barndom og ungdom. Jeg blev født på landet, hvor mine forældre var landmænd. Og måske er der alligevel en forbindelse. Mine forældre var i hele min barndom flittige kirkegængere og aktive i menighedsrådet med flere forskellige poster gennem årene. Jeg husker en periode, hvor en stor bog om aftenen blev lagt op på skrivebordet og min far med imponerende flot håndskrift skrev ind i kirkebogen. Jeg husker en periode, hvor min far var kirkevæрге. Jeg husker graver ægteparret, som passede den manuelle ringning og naturligvis kirkegården. De var begge nærmest døde af at have stået siden af klokkerne morgen og aften, til alm. gudstjenester, højmesser og øvrige kirkelige handlinger. Det var et ægtepar, som altid var på arbejde. Det var en tid uden tillæg, normeringer, ferie, feriefridage, afspadsring, overarbejde, apv, abv, ega o.s.v.

Stiftelsen Sorø Akademi

er en privat erhvervsdrivende fond. Stiftelsens hovedformål er at drive Sorø Akademis Skole samt at varetage Stiftelsens forpligtelser som ejer af Sorø Klosterkirke og de dertil hørende to kirkegårde. I forbindelse hermed påhviler det Stiftelsen:

- at drive Akademihaven, Idrætsanlægget og Sorø Akademis Bibliotek m.v.
- at vedligeholde og bevare Stiftelsens fredede og bevaringsværdige bygninger.
- at sikre helheden af Akademihaven og de omgivende naturområder m.v.
- at bevare godset som en samlet ejendom og som led i det omgivende miljø
- at værne om stedets særpræg og om de historiske og kulturelle minder.

De i fundatsen omtalte formål lægger beslag på den betydeligste del af Stiftelsens erhvervsmæssige afkast, der væsentligst stammer fra:

- Skovbrug, ca. 4.283 ha, heraf 3.358 ha bevokset, hvoraf 2.252 ha (mere end 70 %) er løvskov. Bøgearealet er ca. 1.500 ha., eg ca. 350 ha. (10%), ær og ask ca. 380 ha (10%) og resten andet løv.
- Landbrug, ca. 550 ha - 2 hovedgårde, der er bortforpagtet.
- Grusgravning – med en væsentlig andel af råstofudvindingen i Vestsjælland.
- Udlejning af huse i by og på land
- Formueforvaltning

Sorø Ny Kirkegård

I lighed med andre købstadskirker viste der sig også i Sorø et behov for en udvidelse af den gamle kirkegård ved Klosterkirken. Flere forsøgte sig fra 1864 og frem, med forslag til en udvidelse og omlægning af den eksisterende kirkegård.

Planerne viste sig for vanskeligt gennemførlige: Kirkegården var i stil med øvrige købstadskirkegårde blevet indeklemmet mellem bygeri og veje. Eneste mulighed var at finde et egnet areal til anlæg af en "Assistenskirkegård". Det var imidlertid ikke så ligetil. Adskillige planer har været forelagt og er blevet forkastet, men i 1904 blev arealet fundet i samarbejde mellem landinspektør Dedenroth og Landskabsgartner Glæsel.

Ny Kirkegård er udformet som store lukkede gravgårde omgivet af høje avnbøghække. En gennemgående hovedakse binder hele anlægget sammen.

Kirkegården stod færdig i 1905, og første begravelse blev foretaget i november 1906. Kirkegården er anlagt ca. 1 km. NØ for Klosterkirken

Sorø Gammel Kirkegård

er en af landets ældste, stadig i brug værende kirkegårde. Anlagt i forbindelse med klosterbyggeriet i sidste halvdel af 1100 - tallet. Det kan undre at kirkegården blev lagt nord for klosteret og kirken, hvilket var usædvanligt for et cistercienserkloster. Efter klosterplanens udvikling var og blev det ikke muligt at finde andre placeringer inden for klostermuren.

Behovet for en udvidelse blev aktuel i begyndelsen af år 1800, arealet blev udvidet med tre gange det oprindelige.

I perioden 1940 - 1944 blev kirkegården omlagt. Veje og stier blev rettet ud og hele området blev strammet op for et nemmere vedligehold. På kirkegården finder man gravsten som rent stilty-pisk repræsenterer forskellige tidsperioder, samt gravminder over digtere og kulturpersoner fra første halvdel af 1800-tallet, den såkaldte "guldalder". Bl.a. digteren B.S. Ingemann.

"Skovmyggens" stik ændrede fremtidsplanerne

Efter min studentereksamen aftjente jeg min værnepligt i flyvevåbnet. Min studentereksamen var rimelig, så jeg kunne efterfølgende næsten vælge frit på uddannelseshyll-derne. Det var min plan at jeg skulle starte på jurastudiet i København, hvor jeg også nåede at blive optaget. Det var dog lidt ventetid indtil uddannelsen skulle starte, så jeg var så heldig at få job som skovarbejder i nogle måneder. Disse måneder i skoven ændrede alt: De gjorde noget ved mig, som er svært at forklare for personer, der ikke er blevet stukket af "skovmyggen". Der var ingen tvivl om, hvad jeg nu ville. Nu ville jeg være skovfoged. Jurastudiet blev ikke påbegyndt, men i stedet søgte jeg optagelse på det, der dengang hed skovteknikeruddannelsen. Uddannelsen har siden udviklet sig og fulgt med tiden og i dag hedder den noget så langt som skov-og landskabsingeniør og have- og parkingeniør uddannelsen. På det tidspunkt, hvor jeg gennemgik uddannelsen, skulle man være i praktik 3 forskellige steder. Et af mine praktiksteder var Sorø, men det

vender jeg tilbage til. Umiddelbart inden jeg blev færdiguddannet, blev jeg ansat som skovfogedassistent på Næsbyholm og Bavelse gods. Det er et par dejlige sjællandske gods, der ligger smukt ved Tystrup –Bavelse søerne.

Skovfoged på Ledreborg

Efter et års tid blev jeg tilbudt en skovfogedstilling på Ledreborg gods ved Lejre. Ledreborg er et helt fantastisk dejligt sted med nogle meget sympatiske ejere. Det blev til 9 dejlige år på dette gods, hvor jeg havde ansvar for skovene, for alléerne og for parken. Det var nogle spændende år, hvor jeg var med til at starte DR-friluftskoncerterne, livsstilsmesserne, countryfair og meget mere op.

Sorø "stak" – på samme måde som skovbruget

På samme måde som da jeg tidligt blev forelsket i skovbruget, så skete der noget lignende, da jeg under uddannelsen var i praktik i Sorø. Sorø har noget, som ikke findes mange andre steder i landet. Sorø har historie og

Sorø Akademi Skole

var drengeskole frem til begyndelsen af forrige århundrede. De første piger blev studenter år 1910. I dag er kostafdelingen både for piger og drenge - totalt ca. 140. Dagelever har også adgang til skolen, der i alt har ca. 500 elever på gymnasieniveau.

Indtil 1958 kunne det gamle klostergods betale alle skolens driftsudgifter, men derefter begyndte udgifterne at overstige Stiftelsens muligheder, og Sorø Akademi Skole overgik driftsmæssigt til staten. Stiftelsen ejer fortsat bygninger og fysiske anlæg, der vederlagsfrit stilles til rådighed for Skolen. Omgivelserne vedligeholdes af Stiftelsen, der også yder tilskud til skolens anlæg.

Akademihaven

Haven er fra omkring år 1300, og fremstod dengang som en af Europas største klosterhaver, anlagt med buksbomomkransede dyrkningsbede. I 1750 ændres havens stilart til fransk barok, med allékomplekser og sirligt formede parterrebede. Fra den tid er kun alléerne bevarede.

Akademihaven i dag fremtræder som engelsk landskabshave med grønne plæner, busketter og fritstående træer. Her kan fremhæves fine eksemplarer af tempeltræ - hjertetræ - hængeask og tulipantræ.

Havens areal dækker ca. 15 ha.

kultur i store mængder. Sorø har smukke søer, pragtfulde skov- og naturområder og så har Sorø, inde midt i byen, Akademigrunden med Klosterkirken og Sorø Akademi. Jeg måtte derfor søge, da der i 1995 blev opslået en stilling som skovfoged ved Stiftelsen Sorø Akademi.

Jobbets indhold har ændret sig meget

Jeg har nu haft 17 pragtfulde år på Stiftelsen Sorø Akademi. Jeg blev i 1995 ansat som skovfoged, men i dag er mit job noget anderledes end det jeg blev ansat til.

Stiftelsen Sorø Akademi, som er en privat erhvervsdrivende fond, er ikke noget som forbindes med en moderne virksomhed i udvikling. Her tager man dog fejl. Virksomheden er dygtigt ledet af en professionel bestyrelse og en direktør. Virksomheden forandrer sig hele tiden. Det sker ikke lejlighedsvis. Det sker hele tiden og det skal man kunne forliges med.

Sorø Akademi gartner

At Stiftelsen Sorø Akademi bl.a. ejer to kirkegårde, hvoraf

den ene har været aktiv siden midten af 1100-tallet, samt en Akademihave på 15 ha, har medført at der i flere hundrede år har været en Akademi gartner ansat. Akademi gartneren er ansvarlig for parkdriften og for kirkegårdsdriften. Der har været en lang række af dygtige Akademi gartner ansat, som alle har haft tjenestebolig på Akademigrunden. Kigger man i bøgerne vil man kunne se en uafbrudt liste fra 1743. Det bemærkes, at i perioden fra 1802 til 1964, var der kun 5 Akademi gartner; de virkede i gennemsnit 32 år hver! Af de mere kendte kan nævnes professor Georg Georgsen, som virkede fra 1936 til 1964. Georgsen var deltidsansat i Sorø, da han et par gange om ugen var i København, for at undervise i anlægsgartneri og havekunst. Jeg vil naturligvis gerne sammenlignes med en af de store, som gjorde Akademi haven kendt i hele Norden, men jeg må nok erkende, at det eneste vi har til fælles er, at jeg også er deltidsansat i stillingen som Akademi gartner.

Jobbet blev udvidet med Akademi gartnerens ansvarsområde

Da vores Akademi gartner gik på pension for nogle år tilbage, blev jeg bedt om at påtage mig ansvaret for kir-

Sorø Klosterkirke

Sorø Klosterkirke er en af de største middelalderkirker i Danmark. Den er bygget i sidste del af 1100-tallet, og er et af de første teglstensbyggerier herhjemme. Kirken var en del af Mariaklostret i Sorø, som Cistercienserne opførte, tilskyndet og støttet af biskop Absalon og den øvrige Hvideslægt.

Gravsat i kirken er bl.a. tre danske konger, Christoffer II, Valdemar Atterdag og Oluf, biskop Absalon selv samt digteren Ludvig Holberg. Kirkens indre rummer et væld af arkitektoniske detaljer, og har et rigt inventar udført i bruskbarok.

Sorø Klosterkirke, Fraterbrønden foran Akademiets hovedbygning, klosterporten mod byen, foruden en rest af klosterringmuren bag alumnaterne er i dag vægtige vidnesbyrd om det engang mægtige middelalderlige kloster.

kegårde og for park og øvrige grønne områder, herunder sportsanlæg med fodboldbaner, håndboldbaner, tennisbaner, atletikstadion, volley m.m. For at være "klædt lidt bedre på" til opgaverne, har jeg taget lidt efteruddannelse i form af en 3-årig diplomuddannelse. Desuden har jeg mulighed for at trække på en dygtig og erfaren landskabsarkitekt, som kan noget - og som kan se noget - som jeg ikke kan. Det må jeg bare indrømme. Arbejdsomt blev jeg aflastet lidt, idet jeg overdrog ansvaret for 3 af "mine" 11 skove til en kollega. For et par år siden blev vi desværre en mand mindre i ledelsesgruppen, hvorfor vi måtte omorganisere og fordele en række administrative opgaver i mellem os. Efterfølgende har vi desuden udvidet vores arbejdsområder, således at vi i dag også har administration af større landejendomme. Jeg har i dag opgaver på begge sider af Store Bælt.

Udvikling af kirkegårdene

Vi har i de senere år arbejdet med udviklingsplaner for kirkegårdene. Der skulle ikke så mange behovsanalyser

til, for at blive overbevist om at vi - også i Sorø - har for mange tomme kistegravsteder, især på den ene kirkegård. Hele afdelinger var næsten tomme. Det har været spændende at arbejde med udviklingsplanerne og med strategier for kirkegårdens arealer. Jeg kan dog frygte, at den evige snak om minimering af omkostningerne, har påvirket planer og strategier i en uheldig retning.

3 spændende arbejdsområder

Det er en stor glæde for mig, at arbejde med de 3 dejlige arbejdsområder: Skov, park og kirkegårde. Skoven holder jeg rigtig meget af, men de to andre områder giver en stor kontakt til andre mennesker og resultaterne kommer hurtigere.

En af de større udfordringer for mig er, dels at prioritere tid og opgaver rigtigt, dels at uddelegere. Desværre er det ikke tidsmæssigt muligt at "dykke ned" i alle de spændende opgaver, som de 3 områder byder på. ■

”EN GOD STAUDE TIL KIRKEGÅRDEN”

af Tommy Christensen,
tc@svendborg-kirkegaarde.dk

2012-5

Bergenia blomstrer i april – maj med rosa, røde eller hvide blomster. De vintergrønne, blanke blade danner en frodig bund i områder med halvskygge. Foto: Vagn Andersen.

Bergenia – Kæmpestenbræk

Bergenia er vildtvoksende i det østlige Asien. En staude med kraftige nedliggende jordstængler lige under jordoverfladen. Elefantøre som den også kaldes, har tykke frodige og læderagtige blade som gør denne plante til noget helt særligt. De iøjnefaldende rosa, røde eller hvide blomster sidder i svikler og blomstrer tidligt.

Bergenia sprudler under næsten alle forhold, sol og skygge, tør og fugtig, dog ikke våd jord. Netop denne robusthed gør at de ofte bruges hvor de fleste andre vækster må kapitulere. Men som med alt andet her i livet, trives Bergenia selvfølgelig allerbedst hvor vækstbetingelserne / livsbetingelserne er optimale: Lidt lys eller halvskygge, dybmuldet jord, helst ikke barfrost og udtørring osv. Blomsterne vil gerne have lys, men tilvæksten er langt den bedste i halvskygge. Vintergrønne eller snarere vinterrøde blade er en kvalitet i forhold til anvendelsesmulighederne i det frodige hjørne.

Plantet som border i forgrunden af randbeplantninger eller som store flader og frodig bund i det skyggefulde, så bliver indtrykket af frodighed ikke bedre. På kirkegården skal Bergenia netop bruges som beskrevet; parkagtigt og ikke plantet på gravsteder som ikke er i brug, her generer den øjet med sin svulmende frodighed. Plantet som bund sammen med bispehue og f.eks. bregner imellem Rhododendron er også en mulighed. Bergenia etablerer sig ikke lynhurtigt og kan vokse på samme plads i mange år, men tynd og manglende blomstring kan være en indikator for deling og flytning.

Bergenia cordifolia er den art man ser oftest, og forædlingsarbejde med den som grundstof, har givet gode sorter og hybrider. Bergenia ciliata ”Alba” er navnet på den hvidblomsterende. Bergeniablade er rigtig gode som staffage til buketter, hvis der skal pyntes i kirke eller kapel. ■

Hjorthede Planteskole A/S

Flotte barrodsplanter i taks og thuja. Finkvistede og tætte. Perfekt som gravstedshæk!

tlf. +45 8668 6488
mail@hjorthede.dk
www.hjorthede.dk

Grillo®

FD 1100

Nyeste model med nyt sugesystem for optimal opsamling af græs og løv. 900 l beholder med højtip. Minimal venderadius.

FD 220/280

To modeller af frontmonterede klippere med opsamler til mindre og mellemstore arealer, hvor god opsamlingssevne og smidighed er et krav.

Bee Fly

Effektiv og særdeles manøvreedygt maskine for opsamling af græs og løv. Fås i flere variationer og størrelser.

FX 20 Zero Turning

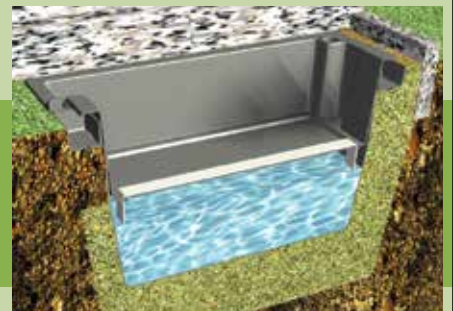
Nyeste frontmonterede Zero Turning klipper. Hurtigt skift fra bioklip til bagudkast.

KIBA
PARKMASKINER

Skolevej 30 · Drastrup
8960 Randers SØ
Tlf. 70 25 00 20 · Fax 70 25 00 30
www.kiba.dk · info@kiba.dk

MobilPlant blomlåda för enkel gravskötsel

Dagens modell av MobilPlant, inköpta av Svenska Kyrkan, passerade det gångna året 90.000 lådor. Levererade till mer än 190 församlingar, monterade på mer än 425 kyrkogårdar, från Råneå i norr till Malmö i söder. Inkl. export har vi tills idag sålt nästan 130.000 lådor. Antalet kunder ökar varje år.

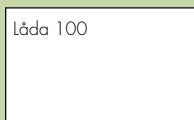

Fler och fler upptäcker fördelarna med MobilPlants produktidé = enkla att montera och använda samt pris och miljöriktiga. Förbättrar samtidigt kvalitet och ekonomi samt flexibilitet inom personalstyrkan.

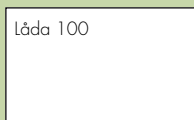
Kombinationsmöjligheter med MobilPlant-sortimentet, 3 storlekar täcker de flesta planteringar

29x39cm

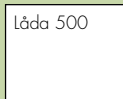
58x39cm

Tot mått: 87x39cm

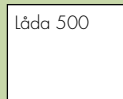
Tot mått: 116x39cm

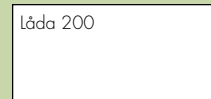
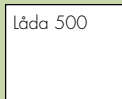
39x29cm

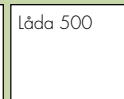
65x29cm

Tot mått: 78x29cm

Tot mått: 104x29cm

48x29cm

Sobek Rationell
Plantering AB
556240-0803
2012-05-03
Riskprognos 0,06%

SOBEK / MobilPlant Rationell Plantering AB, Box 5, 272 03 Gärsnäs
Tel: 0414-23022 Fax: 0414-23025 E-post: sobek@mobilplant.com Hemsida: www.mobilplant.com

PROJEKT SAMARBEJDE I SOGNET

I 2009 – 2011 har det psykiske arbejdsmiljø på den folkekirkelige arbejdsplads fået ekstra opmærksomhed i 8 provstier i Viborg Stift og det er der bl.a. kommet en spændende rapport ud af. Rapporten er udarbejdet af Hans Old Jensen, der har været ansat som konsulent på projektet sideløbende med en masteruddannelse fra Aalborg Universitet, hvor projektet indgik som en del af uddannelsen.

Det psykiske arbejdsmiljø i folkekirken er blevet undersøgt af flere omgange.

Projekt Samarbejde i Sognet tager sit udgangspunkt i nogle af de "minefelter", de tidligere undersøgelser har afdækket. Gennem interviews med ansatte og menighedsrådsmedlemmer i sognene i de 8 provstier, afdækkes bl.a. hvordan folkekirkens ansatte oplever, at et godt samarbejde bedst kan læres.

I et andet afsnit beskrives de erfaringer, man har gjort sig i et sogn, hvor der blev ansat en daglig leder. Beskrivelsen af de forventede og uventede udfordringer det gav, både for det øvrige personale og for menighedsrådet, er tankevækkende læsning.

Evalueringsrapporten "Man burde lige kigge hinanden i øjnene og sige tak for i dag" kan downloades på http://viborgstift.dk/fileadmin/viborgstift/Billeder/Oles_fotos/nyheder_mm/Evalueringsrapport.pdf

Hans Old Jensen har et solidt kendskab til folkekirken som arbejdsplads; bag sig har han 10 års ansættelse som sognepræst. Han har startet en selvstændig konsulentvirksomhed og er med i netværket Kirkekonsulenter.dk. ■

Vi har et bredt sortiment og er leveringsdygtige i:

- Buske, træer og stedsegrønne til mange forskellige formål
- Rhododendron i varierende typer med smukke farver
- Roser, stauder, græsser og bunddække i en bred farvepalet

Alle planter leveres i høj kvalitet og det er altid muligt at få et godt tilbud på større planteleverancer.

Vejenbrød Planteskole ^{AS}

Vejenbrødvej 25 - 2980 Kokkedal - Tlf. 48 28 01 77 - Fax. 48 28 01 96
www.vp-as.dk - salg@vp-as.dk

Fuchs og AVANT staldkat

Årlig besparelse på flere hundrede arbejdstimer!!

Priser fra kr. 85.000,-

Se også vores store udvalg af brugte maskiner på www.sorring-maskinhandel.dk

- DANMARKS MEST FLEKSIBLE MINILÆSSER....
Over 100 forskellige redskaber på lager.

Snekost

Rendegraver

Rotorklipper

Hækkeklipper

Trailer

Løvsuger

Kom til Sorring og se alle modellerne og det store redskabsprogram. Vi har det hele på lager. Du får selvfølgelig din kørsel godtgjort når du køber en maskine.

SORRING MASKINHADEL A/S - JYLLAND/FYN: Tlf.: 86 95 75 22 - SJÆLLAND/ØERNE Tlf.: 59 65 60 37
www.sorring-maskinhandel.dk info@sorring-maskinhandel.dk

Hansen & Kiilsholm

Når man klipper græs med Walker Mower opnår man et klipperesultat nær det perfekte. Desuden kan du reducere din klippetid med ca. halvdelen i forhold til en almindelig havetraktor. Bygget til professionelt brug.

Kontakt os for en uforpligtende demonstration.

Det er ikke til at tro på før man har oplevet det. Derfor tilbyder vi demonstration af Walker Mowers, så du kan opleve hvordan en Walker Mower arbejder: hurtigt og perfekt med eller uden opsamlere. Robust, driftssikker og gennemprøvet konstruktion.

Walker forhandles hos:

Leo Rosendal a/s
Røllikevej 17 - 9310 Vodskov - Tlf. 98293222
HN Maskiner
Ballerumvej 104, Brønd - 7700 Thisted - Tlf. 96170555
Kolding Have og Park Maskiner ApS
Merkurvej 27c - 6000 Kolding - Tlf. 75568566
Sønderborg Skov-Park & Have ApS
Grundtvigs Alle 178 - 6400 Sønderborg - Tlf. 74434050
Hansen & Kiilsholm
Skibhusvej 51 - 5000 Odense C - 66117532
Elite Service
Sortevej 25 - 8543 Hornslet - Tlf. 86156302
Sivertsen a/s
Høgevej 7 - 3400 Hillerød - Tlf. 48240411

Ring 20237532 hvis du ikke kan finde en forhandler i dit område. Så kommer vi til dig og laver en uforpligtende demonstration.

Skibhusvej 51 • 5100 Odense C • 66 11 75 32
www.hansen-kiilsholm.dk - mbh@hansen-kiilsholm.dk

Til store og små kirker -
smalle gange og skarpe hjørner

Knækstyrede CATMAN
handytransporter
runder alle hjørner.

Hydrostatisk drift -

Servostyring -

Brede kun 80 cm -

Drejebred med hydraulisk
tip.

Praktisk skifteladssystem
for jordkasser, løvsuger,
løvcontainer eller andre
redskaber.

Løvsugere

mobile - ladmonterede -
bugserede - som skiftelad
container med hurtig tip-
tømning - for traktordrift
nemt omskift fra sugestuds
til slange.

Alle CATMAN løvsugere har knive til effektiv findeling

Fabrikation: CATMAN - J.N.Jensen & Sønner ApS
6534 Agerskov - Tel. 74833108 - www.catman.dk

KORT NYT

1

FDK's medlemsfordele

Hvis du er ansat i en stilling, som FDK har forhandlingsretten for, har du adgang til en række fordele:

- Mulighed for at tegne en helbredssikring til en gunstig pris gennem PFA. Tilmelding skal ske via FDK.
- Mulighed for at melde dig ind i Forbrugsforeningen og få rabatter på indkøb i en lang række butikker. Se mere på www.forbrugsforeningen.dk
- Adgang til at optage lån til en gunstig rente gennem Tjenestemændenes Låneforening. Læs mere om vilkårene på www.tjlaan.dk
- Gode tilbud på forsikring gennem Tjenestemændenes Forsikring. Se mere på www.tjm-forsikring.dk
- Mulighed for at tegne en gruppelivsforsikring i Forenede Gruppeliv. Tilmelding skal ske via FDK.

Hvis du vil vide mere, kan du også kontakte FDK's sekretariat, Hørsholm Kirkegård på kontor@danskekirkegaarde.dk eller på tlf. 45 86 05 84.

2

Internationalen Gartenschau Hamburg 2013

Den 7. juli blev der på området, hvor den 'Internationalen Gartenschau Hamburg 2013' finder sted, uddelt 120 pladser, hvor der skal anlægges demonstrations gravsteder. I det kommende år skal ca. 90 kirkegårdsgartnere og stenhuggere anlægge gravstederne ud fra temaerne "Det traditionelle liv", "Moderne tider", "Leve sammen", "Symbolik" samt "Billeder på liv og død". Gravstederne anlægges på et område der tidligere har været kirkegård og er beliggende rundt om et restaureret kapel. Udstillingen er åben fra den 26. april og frem til oktober 2013. Se mere på <http://www.igs-hamburg.de/>

Kilde: Friedhofskultur august 2012.

3

Den sønderjyske kirkegård i Braine skal restaureres

En donation på 700.000 kr. fra erhvervsmanden Laurids Jessen har betydet, at der nu er penge nok til at gennemføre en planlagt renovering af den sønderjyske kirkegård i Braine. Kirkegården ligger ca. 100 km. nord for Paris og rummer gravene for 79 sønderjyske soldater, der faldt på tysk side under 1. verdenskrig. Kirkegården er indrettet efter dansk tradition og blev officielt indviet i 1924. Planerne for renoveringen omfatter bl.a. opsætning af en mindetavle med navnene på de ca. 5.230 sønderjyder, der faldt på tysk side under 1. verdenskrig. Kun ganske få af de faldne soldater blev flyttet til kirkegården i Braine, da det ofte var alt for dyrt for de efterladte, at betale for en eftersøgning og flytning af en falden soldat. Langt de fleste af de faldne sønderjyske soldater, er derfor begravet rundt om på forskellige tyske krigskirkegårde. Arbejdet påbegyndes i løbet af 2012 og det er planen, at mindetavlen skal være opsat og renoveringen afsluttet, inden 100-året for 1. verdenskrig markeres i 2014.

4

Memoriam-Garten im Park der Gärten, Bad Zwischenahn

For 10 år siden blev der på Landesgartenschau Niedersachsen i Bad Zwischenahn, udstillet en række demonstrations gravsteder. De er nu blevet nyanlagt i et samarbejde mellem kirkegårdsgartnere og stenhuggere. Anlægget er samlet på 300 kvadratmeter. Memoriam-Garten er en form for gravsteder som kan ses en række steder i Tyskland. Mere herom på www.meriam-garten.de.

Kilde: Friedhofskultur juli 2012

5

Strukturdebat i Sverige

På efterårets kirkemøde, skal Svenska kyrkan tage stilling til et forslag fra kirkestyrelsen om en ny organisation for kirken. Forslaget indebærer bl.a. muligheden for at organisere sig i større enheder lokalt.

Det vækker dog bekymring i SKKF (Sveriges kyrkogårds- og krematorieförbund), at Kirkestyrelsens forslag ikke også omfatter et forslag til en ændring af samarbejdet omkring begravelsesvirksomheden. Der er tidligere udtrykt ønske – både fra SKKF og regeringen – om at de nuværende regler for begravelsesvirksomheden burde ændres, således at det kan lade sig gøre at organisere samarbejdet i større og mere effektive enheder og at der på sigt kan indføres mere ensartede begravelsesafgifter. Det lader dog til, at den svenske stat ikke ønsker at foregribe Svenska kyrkans egne beslutninger med et konkret forslag – og at Svenska kyrkan indtil videre afventer et udspil fra staten, før der tages stilling til spørgsmålet!

Kilde: Kyrkogården nr. 4, 2012

6

Buksbomhækkene kan måske reddes

På Hörby Kirkegård i Skåne konstaterede man sidste efterår et angreb af den frygtede svampesygdom buksbomkvistdød. I stedet for at grave den angrebne hæk op, valgte man i stedet at brænde den af på stedet med gasbrænderen.

I løbet af juni måned i år, er der kommet masser af friske og sunde nye skud fra rødderne af den nedbrændte hæk og først derefter, er de afbrændte grene blevet fjernet. Kirkegårdschef Anders Friang fandt på metoden med tanke på, at der efter en skovbrand kommer friske skud fra roden af de brændte træer. Han mente derfor, at det samme kunne være tilfældet for en buksbomhæk og at det var værd at afprøve.

Men det gælder om at være hurtigt ude: De angrebne planter skal brændes, helt ned til jordniveau, inden svampen har nået at sprede sig til rødderne, ellers er det for sent. Samtidig brændes også området langs med hækken, så nedfaldne blade og kviste også brændes af.

Kilde: Kyrkogården nr. 4, 2012

7

Den nye kirkekommission

Den 10. september i år blev den nye kirkekommission præsenteret. Udvalget skal fremkomme med et forslag til en ny forfatning for folkekirken og er sammensat med repræsentanter fra alle Folketingets partier, samt medlemmer der er udpeget af Landsforeningen af Menighedsråd, Den Danske Præsteforening, biskopperne og Provsteforeningen. Udvalget har fået til opgave at tage stilling til, hvem der skal bestemme over kirkens økonomi og indre anliggender (som f.eks. nye salmebøger, ritualer mm.).

Kirkefunktionærenes faglige organisationer er ikke repræsenteret i det nye udvalg, hvilket har fået bl.a. Organistforeningen og Dansk Kirketjenerforening til at protestere, med henvisning til at en sådan kommission også burde fokusere på at fremkomme med forslag til, hvordan de ledelsesmæssige problemer indenfor folkekirken kunne løses.

Denne kritik afvises af Minister for ligestilling og kirke, Manu Sareen: "Udvalget skal ikke beskæftige sig med kirkefunktionærernes ansættelsesforhold eller menighedsrådenes rolle som arbejdsgivere for kirkefunktionærerne. Derfor har det ikke været relevant at udpege repræsentanter for de faglige organisationer til udvalget".

Kilde: Kristeligt Dagblad

KALENDEREN

22. – 24. oktober 2012

Arbejdsmiljøuddannelsen i folkekirken

Landsforeningen af Menighedsråd afholder kurset "Arbejdsmiljøuddannelsen i folkekirken" på Vejle Center Hotel

Tilmelding til Landsforeningen af Menighedsråd på telefon 87 32 21 33 eller klik ind på vores hjemmeside www.menighedsraad.dk. Du kan læse mere om arbejdsmiljøuddannelsen på www.kirketrivsel.dk

24. – 26. oktober 2012

Lederkursus på Vissenbjerg Storkro

FDK afholder kurset "Ledelse og det personlige lederskab" (Modul 1). Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk

19.–21. november 2012

Kirkegårdskultur

Kurset afholdes på Teologisk Pædagogisk Center, Løgumkloster. Med afsæt i Johannes Exners "Den danske kirkegård og dens problemer" fra 1961 drøftes udviklingen af kirkegårdskulturen gennem de sidste 50 år, og ligeledes diskuteres fremtidsudsigterne. Hvordan skal kirkegårdene se ud i fremtiden? Var Exners bog en bog til tiden, hvordan skulle en tilsvarende udgivelse se ud i dag? Kursusledere er provst Elob Westergaard (formand for Foreningen for Kirkegårdskultur) og lektor ph.d. Poul Götke. Pris 2.055,- kr. Se www.tpcloegumkloster.dk

4.– 6. september 2013

Nordisk Kongres i Oslo

Nordisk Kongres i 2013 afholdes på Clarion Royal Christiania Hotel i Oslo. Når det endelige program foreligger, vil det blive sendt ud til FDK's og DKL's medlemmer.

Et tryk på mobiltelefonen – og afdødes portræt og livshistorie vises.

En vandring på kirkegården er en vandring iblandt livshistorier. Personen bag gravsten og beværingsværdige mindsten kan nu vises og historien fortælles via en QR-kode.

Email:
Kontakt os på
danstein@danstein.dk

Adresse:
Livsminder.dk
Industriparken 28
4450 Jyderup

Kontaktperson:
Niels Chr. Nielsen
Mobiltf: 26169696

livsminder.dk

Se hjemmesiden www.livsminder.dk

**Gianni
Ferrari**

**Plæneklippere med stort
tilbehørsprogram**

Ny model PG

800 l græskasse
2WD med 23 hk B&S
benzinmotor
2WD med 22 / 28 hk
Kubota dieselmotor
4WD med 28 hk Kubota
dieselmotor
Mange valgmuligheder
m.h.t. valg af klipper
opsamling 112 /126 /130 cm
bagudkast 130 /150 cm
sideudkast 150 cm

GIANNI FERRARI PLÆNEKLIPPERE

**Markedets absolut bedste opsamlermaskiner
gør det nemmere og sjovere at klippe græs**

Se alle modellerne på www.atcodanmark.dk

Vi står gerne til rådighed
for yderligere oplysninger
eller en demonstration

Østerbyvej 23, 5500 Middelfart - tlf. 64 40 30 18 - E-mail: atco@atcodanmark.dk

7.000 VARER - 1 LEVERANDØR

Dan Sand

DSN A/S · TLF: 96 56 41 00 · E-MAIL: INFO@DANSAND.COM · WWW.DANSAND.COM

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere

Formand:

Klaus Frøderiksen, Garnisons Kirkegård
Tlf. 3542 7951
E-mail: klaus@garnisonskirkegaard.dk

Sekretariat:

Vagn Andersen, Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 - Fax 45 86 41 57
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Se mere på www.danskekirkegaarde.dk

Danske Krematoriers Landsforening

Formand:

Allan Vest, Hjørring Kirkegård
Tlf. 9890 0555 – 2178 0367
E-mail: allan@hjoerringkirkegaard.dk

Sekretariat:

Hanne Ring
Tlf. 2068 9492
E-mail: admin@dki.dk

Fagkonsulent:

Ernst Jensen, Vibevej 19, 8240 Risskov
Tlf. 8617 4512 – Fax 8617 4775
E-mail: ernst.jensen@dki.dk

Se mere på www.dki.dk

Tidsskriftet 'KIRKEGÅRDEN'

Udkommer 6 gange årligt i samarbejde
mellem FDK – Foreningen af Danske
Kirkegårdsledere og DKL – Danske Kremato-
riers Landsforening

Oplag: 1.000 stk.

Abonnement: Kr. 300,- pr. år

Kontakt:

Lene Halkjær Jensen, Humlebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142 – E-mail:
lene.bladet@mail.dk

Udgivelser og deadlines i 2012

Nr. 6, december 2012 10. november 2012

Udgivelser og deadlines i 2013

Nr. 1, februar 2013	15. januar 2013
Nr. 2, april 2013	20. marts 2013
Nr. 3, juni 2013	20. maj 2013
Nr. 4, august 2013	20. juli 2013
Nr. 5, oktober 2013	15. september 2013
Nr. 6, december 2013	15. november 2013

Bladet forventes at udkomme ca. en måned efter
deadline.

Annoncepriser

1 side	kr. 3.500,-
½ side	kr. 2.500,-
¼ side, stående	kr. 1.500,-
¼ side, liggende	kr. 1.500,-
⅛ side	kr. 1.000,-
Visitkort	kr. 900,-

Ved 3 indrykninger pr. år gives 5 % rabat
Ved 6 indrykninger pr. år gives 10 % rabat
Priserne er eks. moms.

Fremsendelse af annoncer og artikler

Annoncer (reproklart materiale) skal helst afleveres som PDF-filer, for at undgå fejl i forbindelse med annoncens opsætning i bladet.

Billeder, der skal ledsage artikler, skal helst ikke lægges ind tekstdokumentet, men sendes separat. Det giver en bedre billedkvalitet i det trykte blad.

FRA REDAKTIONEN

Så blev GIAS præsenteret og taget i brug. Ganske som man kunne forvente, er implementeringen ikke forløbet helt som planlagt, men er dog godt i gang langt de fleste steder.

Systemet er enkelt og brugervenligt – og havde det ikke været for nogle enkelte knaster, ville det samlede indtryk have været positivt. Men systemet mangler muligheden for, at aftalerne kan tilpasses den virkelighed, vi dagligt står overfor på kirkegårdene. Vi kan kun håbe på, at det vil blive ændret, så GIAS kan blive det gode værktøj, der var hensigten med systemet.

Implementeringen af GIAS har også været med til at understrege et strukturelt problem; nemlig folkekirkens manglende evne til at formidle et budskab fra den øverste ledelse til den relevante modtager. GIAS er

løbet ind i flere forhindringer undervejs i implementeringen, bl.a. noget så forholdsvis simpelt som et manglende kendskab til, hvem der har brug for at få adgang til systemet. En folkekirkelig ledelse, der har *ledelse* som sin primære opgave, kunne måske have været svaret på nogle af implementeringens udfordringer. Folkekirken er den daglige arbejdsplads for mange tusinde mennesker og der er plads til forbedringer i samarbejdet. Det kunne derfor være ønskeligt, om den nyligt udnævnte kirkekommission også tog stilling til den ledelsesmæssige del af folkekirkens struktur.

Redaktionen sætter stor pris på de mange forskelligartede indlæg til bladet og har du noget på hjerte til det næste nummer af KIRKEGÅRDEN, skal det være redaktionen i hænde senest d. 10. november.

Claudisvej 18, Dk-7430 Ikast, Telefon: +45 86865999, www.jessing.eu, info@jessing.eu

siden 1982

FORNYELSE
MED RESPEKT
FOR TRADITION

Se flere produkter på:
www.jessing.eu

JESSING
ops